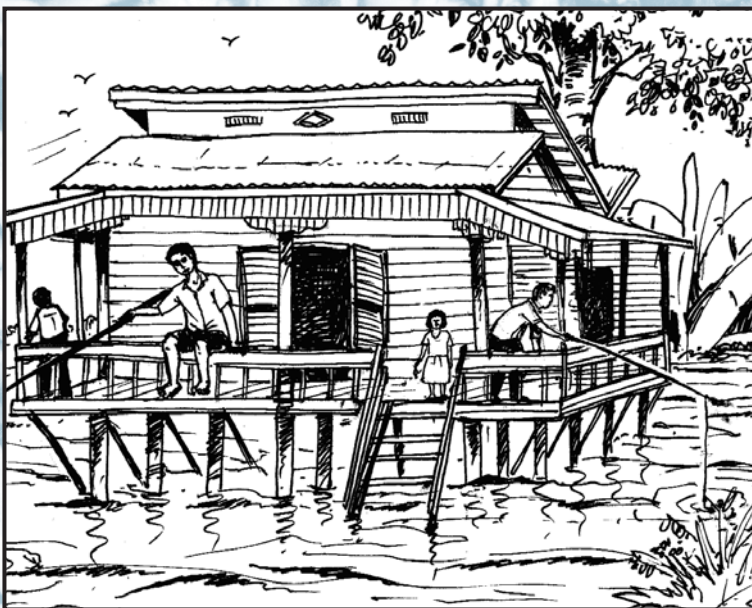

ວາລະສານ ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການພັດທະນາ ດ້ານການປະມົງ ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ

ເລືອກເຟັ້ນມາຈາກສະບັບພາສາອັງກິດ Vol.8 No.1 ແລະ Vol.9 No.1 ແລະ No.2

ISSN 0899—290X

ຫົວເລື່ອງ.....

- ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ ແລະ ການຮັກສາຄວາມຫລາຍຫລາຍຂອງຊີວະນາໆພັນໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ
- ການປົກປັກຮັກສາ ປ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງສັດນ້ຳ
- ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຊະນິດພັນປາໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ
- ຄວາມສຳຄັນຂອງວົງຈອນນ້ຳຕົວມຕໍ່ຊັບພະຍາກອນປະມົງ
- ຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ
- ເຖິງເວລາແລ້ວທີ່ຈະຕ້ອງປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງການປະມົງນ້ຳຈົດຄົນໃໝ່
- ຕຳນານລາວ ກ່ຽວກັບປາປຶກ

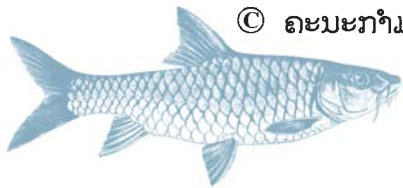

ວາລະສານການປະມົງຂອງກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນຳ້ຂອງສາກົນທີ່ມີຊື່ວ່າ “Catch & Culture” ຊຶ່ງຈັດພິມເປັນ ພາສາອັງກິດ 3 ຄັ້ງ ຕໍ່ປີ ໃນນັ້ນ ເປັນພາສາທ້ອງຖິ່ນ 1 ສະບັບ (ກຳປູເຈຍ, ລາວ, ໄທ ແລະຫວຽດນາມ) ໂດຍ ກອງເລຂາ ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນຳ້ຂອງສາກົນ ທີ່ ພະນົມເປັນ ລາດຊະອານາຈັກ ກຳປູເຈຍ ແລະ ແຈກຈ່າຍໄປໃຫ້ຜູ້ສົນໃຈທົ່ວໂລກ. ອີກທາງນຶ່ງ, ຜູ້ສົນໃຈສາມາດອ່ານ Catch & Culture ໄດ້ຈາກເວບໄຊ www.mrcmekong.org, ຜູ້ທີ່ຢາກໄດ້ສະບັບຈິງ ສາມາດຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບ ສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ຫລື ຫ້ອງສະມຸດຂອງກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນຳ້ຂອງສາກົນຜ່ານທາງ email ໄດ້ທີ່ doc.center@mrcmekong.org

ທ່ານທີ່ຕ້ອງການປະກອບສ່ວນໃນ Catch & Culture ກະລຸນາສົ່ງມາໄດ້ ທີ່ MRCS@mrcmekong.org

© ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນຳ້ຂອງສາກົນ

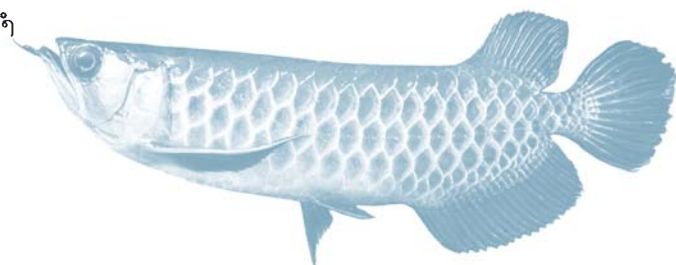
ຄະນະບັນນາທິການ

Dr. Chris Barlow, Fisheries Programme Manager
Khamtanh Vatthanatham, Fisheries Programme Officer
Delia Paul, MRC Secretariat Communication Office

ບັນນາທິການ: Peter Starr

ອອກແບບ ແລະ ຫນ້າປົກໂດຍ: Sowaddh So

ແປ ແລະຮຽບຮຽງພາສາລາວ ໂດຍ: ຄຳຕັນ ວັດທະນະທຳ

ຈາກບັນນາທິການ

ວາລະສານ Catch & Culture ເປັນວາລະສານທີ່ໄດ້ພິມເຜີຍແພ່ຂ່າວສານຂອງກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນ ທີ່ຍາວນານທີ່ສຸດ, ຮັບໃຊ້ໃຫ້ແກ່ຜູ້ສົນໃຈອ່ານທັງພາຍໃນ ແລະນອກເຂດອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງມາເປັນເວລາ 8 ປີມາແລ້ວ. ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າເຖິງຫລາຍກຸ່ມຄົນທີ່ມີອາຊີບແຕກຕ່າງກັນ ໂດຍສະເພາະ ນັກວາງແຜນ ນັກຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າ ທັງພາຍໃນ ແລະນອກຂະແໜງການປະມົງ ຈຶ່ງໄດ້ມີການປັບປຸງມາເປັນລຳດັບ.

ວາລະສານ Catch & Culture ສະບັບປັບປຸງໃໝ່ນີ້ ແມ່ນເພື່ອເປົ້າໝາຍຕອບສະໜອງຂ່າວສານດ້ານວິຊາການ ແລະຜົນຂອງການຄົ້ນຄວ້າໃຫ້ເຂົ້າເຖິງຜູ້ອ່ານໄດ້ຈຳນວນກວ່າໆຂວາງຫລາຍກວ່າເກົ່າໃນສີ່ປະເທດສະມາຊິກຂອງMRC ຈຶ່ງຮີບໂຮມເອົາບົດທີ່ສຳຄັນໆ ທີ່ໄດ້ພິມອອກເປັນພາສາອັງກິດແລ້ວນັ້ນ ມາແປແລະຮຽບຮຽງ ເປັນ 4 ພາສາ ຄື : ພາສາຂະແມ, ລາວ, ໄທ ແລະ ຫວຽດນາມ ເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ເຂົ້າໃຈເຖິງ ສະພາບການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງເລິກເຊິ່ງຂຶ້ນຕື່ມ. ແຕ່ຮັກສາຮູບແບບ ແລະເນື້ອໃນໃຫ້ຄົງເດີມໄວ້ໃຫ້ຫລາຍທີ່ສຸດ. ພວກເຮົາຫວັງເປັນຢ່າງຍິ່ງວ່າ ສະບັບເປັນພາສາທັງສີ່ປະເທດນີ້ຈະເປັນການຊຸກຍູ້ໃຫ້ຜູ້ອ່ານ ແຕ່ລະພາສາໄດ້ອ່ານພາສາຂອງຕົນເອງ ແລະ ເຜີຍແພ່ Catch & Culture ໃຫ້ກວ້າງຂວາງອອກໄປຕື່ມອີກ.

ວາລະສານ Catch & Culture ບໍ່ແມ່ນໜັງສືພິມທາງດ້ານວິຊາການສຶກສາ (Not Academic Journal), ແຕ່ຈຸດໝາຍ ແມ່ນການນຳເອົາແນວຄວາມຄິດ ແລະເຫດການຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງແລະພັດທະນາການປະມົງ ທີ່ເກີດໃນຂົງເຂດແມ່ນ້ຳຂອງເວລານີ້ ຕະຫລອດເຖິງການສະເໜີຜົນຂອງການຄົ້ນຄວ້າດ້ານວິຊາການ ຂ່າວສານດ້ານການພັດທະນາການປະມົງຕ່າງໆ.

ສະບັບນີ້ ເປັນສະບັບທຳອິດໃນການຮີບໂຮມ ເລືອກເຟັ້ນເອົາບົດຕ່າງໆທີ່ສະເໜີໃນສະບັບພາສາອັງກິດທີ່ໄດ້ພິມອອກໃນປີຜ່ານມານີ້ ມາຮຽບຮຽງເປັນພາສາລາວ ຊຶ່ງມີຢູ່ 7 ຫົວເລື່ອງດ້ວຍກັນຄື: ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ ແລະການຮັກສາຄວາມຫລາຍຫລາຍຂອງຊີວະນາໆພັນໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ, ການປົກປັກຮັກສາ ບ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງສັດນ້ຳ, ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຊະນິດພັນປາໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ, ຄວາມສຳຄັນຂອງວົງຈອນນ້ຳຖ້ວມຕໍ່ຊັບພະຍາກອນການປະມົງ, ຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ, ເຖິງເວລາແລ້ວທີ່ຈະຕ້ອງປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງການປະມົງນ້ຳຈົດຄົນໃໝ່ ແລະ ຕຳນານລາວ ກ່ຽວກັບປາບິກ.

ພວກເຮົາຫວັງວ່າ ທ່ານຜູ້ອ່ານທຸກໆທ່ານຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດບໍ່ຫລາຍກໍ່ນ້ອຍຈາກວາລະສານສະບັບພາສາລາວສະບັບນີ້ ຫາກທ່ານມີຄວາມຄິດເຫັນແນວໃດ ຢາກໃຫ້ພວກເຮົາປັບປຸງແນວໃດ ກະລຸນາສົ່ງຄວາມຄິດເຫັນໄປໄດ້ທີ່ກອງບັນນາທິການ ຫລື ທີ່ khamtanh@mrcmekong.org (ສະເພາະພາສາລາວ)

ຄະນະບັນນາທິການ

ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ¹ ແລະການປົກປັກຮັກສາຄວາມຫລາຍຫລາຍ ຂອງ ຊີວະນາໆພັນໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ

ໂດຍ: ແອນເດິສ ໂປນເຊນ ແລະ ສິນທະວົງ ວິລະວົງ

ໃນການຂຽນບົດດັ່ງກ່າວນີ້ຜູ້ຂຽນແມ່ນອີງໃສ່ ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສະພາບຄວາມເປັນຈິງໃນປະຈຸບັນ ຂອງນິເວດ
ວິທະຍາກ່ຽວກັບການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາໃນຂົງເຂດແມ່ນ້ຳຂອງ, ສະເໜີແນະນາງຍຸດທະສາດ ເພື່ອການຄຸ້ມ
ຄອງ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຮ່ວມມືໃນລະດັບສາກົນ ແລະພາກພື້ນ.

ບົດບາດສຳຄັນຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ:

ວັດທະນະທຳຂອງມະນຸດໃນຫລາຍສ່ວນຂອງໂລກ
ເຮົານີ້ສ່ວນນຶ່ງແມ່ນໄດ້ມີການພັດທະນາມາຈາກ
ການທຳນາຍການກັບຄືນມາຂອງສັດທີ່ມີນິໄສທຳ
ການເຄື່ອນຍ້າຍຕາມລະດູການ. ກ່ຽວກັບການປະ
ມົງແລ້ວ, ຕົວຢ່າງທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ແມ່ນການເຄື່ອນ
ຍ້າຍໃນລະດູການປະສົມພັນຂອງປາຊາມອນ
(Salmon) ໃນທະເລປາຊີຟິກ, ຊຶ່ງເຄື່ອນຍ້າຍ
ເປັນ ຂະບວນ ຈາກທະເລປາຊີຟິກ ໄປສູ່ປາກ
ແມ່ນ້ຳ ແລະ ເຂົ້າໄປໃນແມ່ນ້ຳໃນເຂດອາເມລິ
ກາເໜືອ ແລະ ກາຍເປັນວັດທະນະທຳຂອງຊຸມ
ຊົນພື້ນເມືອງທີ່ອາໄສຢູ່ລຽບຕາມລຳແມ່ນ້ຳ ທີ່ອາ
ໄສການຈັບປາຊາມອນໃນລະດູການດັ່ງກ່າວຈົນ
ຮຽກຕົວເອງວ່າ ‘ຊາວຊາມອນ’ (Salmon
people) (Narcisse, 2001). ຢູ່ໃນອ່າງແມ່
ນ້ຳຂອງກໍ່ຄືກັນ, ທ່ານຜູ້ອ່ານ Catch & Culture
ອາດຈະຊາບແລ້ວວ່າ ການເຄື່ອນ ຍ້າຍຕາມລະດູ
ການຂອງປາໃນແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະສາຂາຂອງມັນ
ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນບໍ່ນ້ອຍຕໍ່ຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຢູ່
ລຽບຕາມລຳແມ່ນ້ຳ.
ສັດທີ່ທຳການເຄື່ອນຍ້າຍ ແມ່ນສັດທີ່ມີຊີວິດທີ່ມີ
ຄວາມສ່ຽງສູງ ແລະມີຄວາມຜູກພັນກັບລະບົບນິ

ຕິດເຄື່ອງໝາຍໃສ່ປາປົກກ່ອນປ່ອຍຄືນແມ່ນ້ຳ ທີ່ກຳປູເຈຍ

ເວດທີ່ກ້ວາງຂວາງ (Glowka, 2000).
ການຄຸ້ມຄອງສັດຈຳພວກດັ່ງກ່າວ ແມ່ນມີຄວາມ
ຈຳເປັນໃນການປົກປັກຮັກສາທຸກໆທີ່ອາໄສທີ່ສຳ
ຄັນຂອງມັນ ພ້ອມທັງເສັ້ນທາງການເຄື່ອນຍ້າຍ.
ການສ້າງຕັ້ງເຂດຫວງຫ້າມ ຫລື ມາດຕະການຄຸ້ມ
ຄອງຕ່າງໆຈະບໍ່ມີຄວາມໝາຍ ຫາກບ່ອນປະສົມ
ພັນວາງໄຂ່ ແລະບ່ອນອະນຸບານລູກສັດເຫລົ່ານີ້
ຫາກສືບຕໍ່ຖືກທຳລາຍໄປເລື້ອຍໆ.
ມີຊະນິດພັນຈຳນວນອັນຫລວງຫລາຍແມ່ນເຄື່ອນ
ຍ້າຍຜ່ານຊາຍແດນລະຫວ່າງປະເທດ, ນັ້ນມັນ
ໝາຍເຖິງການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຄຸ້ມຮ່ວມກັນໃນ
ລະດັບສາກົນ. ຊຶ່ງໄດ້ມີກົດໝາຍລະຫວ່າງຊາດທີ່
ເປັນເຄື່ອງມືຮອງຮັບໃນການຄຸ້ມຄອງດັ່ງກ່າວເຊັ່ນ
ລຸ່ມນີ້:

1. ຄຳວ່າ “ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ” ໝາຍເຖິງ ປາຂຶ້ນ - ປາລ່ອງຕາມລະດູການ

ສັນຍາດ້ວຍ ຊີວະນາໆພັນ (CBD): ໃຊ້ລະບົບນິເວດເປັນຫລັກ.

ນີ້ແມ່ນນຶ່ງໃນກົດໝາຍລະຫວ່າງຊາດທີ່ສຳຄັນທີ່ພົວພັນເຖິງການຄຸ້ມຄອງສັດທີ່ທຳການເຄື່ອນຍ້າຍໂດຍສະເພາະ ແມ່ນຈຳພວກທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ ຂ້າມເຂດແດນລະຫວ່າງຊາດ, ຊຶ່ງທັງ 6 ປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ເຊັນຮັບຮອງເອົາແລ້ວ (ເຖິງແມ່ນວ່າ ກຳປູເຈຍ, ລາວ ແລະ ໄທ ຍັງບໍ່ໄດ້ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນ). CBD ໄດ້ຜູກພັນບັນດາລັດເຫລົ່ານັ້ນເຂົ້າໃນຈຸດປະສົງກ່ຽວກັບ “ການປົກປັກຮັກສາ, ການນຳໃຊ້ແບບຍັງຢືນ, ການແບ່ງສັນບັນສ່ວນຜົນໄດ້ທີ່ສະເໝີພາບ ແລະ ຍຸດຕິທຳຈາກການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນດ້ານແນວພັນ” ຊຶ່ງເອກະສານດັ່ງກ່າວນີ້ຈະເປັນບ່ອນອີງໃຫ້ແກ່ການຄຸ້ມຄອງແນວພັນຂ້າມເຂດແດນ (ຕົວຢ່າງໃນມາດຕາ 3 ກ່າວໄວ້ວ່າ “ທຸກພາກສ່ວນທີ່ຢູ່ໃນສັນຍາ ຕ້ອງແນ່ໃຈວ່າ ການກະທຳກິດຈະກຳໃດໆພາຍໃນເຂດປົກຄອງຂອງຕົນ ຈະບໍ່ມີຜົນສະທ້ອນທາງລົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງປະເທດອື່ນ ຫລື ເຂດພາຍນອກຂອງການປົກຄອງຂອງຕົນ” ໃນ

ສັນຍາວ່າດ້ວຍ “ຊະນິດພັນທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍ (CMS). ໃຊ້ຊະນິດພັນເປັນຫລັກ.

ເຄື່ອງມືທາງດ້ານກົດໝາຍສາກົນອີກອັນນຶ່ງທີ່ພົວພັນກັບຊະນິດພັນແມ່ນສັນຍາກ່ຽວກັບການປົກປັກຮັກສາຊະນິດພັນສັດປ່າ ທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍຕາມລະດູການ (SMC). ສັນຍາສະບັບນີ້ແມ່ນສືບເນື່ອງມາຈາກກອງປະຊຸມຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ວ່າດ້ວຍສິ່ງແວດລ້ອມຂອງມະນຸດ ປີ 1972 ຊຶ່ງຊື່ໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຈຳເປັນທີ່ທຸກໆປະເທດຈະຕ້ອງອະນຸລັກສັດປ່າທີ່ມີນິໄສເຄື່ອນຍ້າຍຂ້າມຜ່ານເຂດແດນສາກົນ. ການຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້ ແມ່ນໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີການຮັບຮອງເອົາສັນຍາ CMS ໃນ 11 ປີຕໍ່ມາ ຄືປີ 1983. CMS

ສັນຍາຍັງໄດ້ລະບຸສະເພາະອີກວ່າ ໃຫ້ບັນດາລັດທີ່ຢູ່ໃນສັນຍາຕ້ອງຮ່ວມມືກັນໃນວຽກງານການຄົ້ນຄ້ວາ, ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຕິດຕາມກ່ຽວກັບຊີວະນາໆພັນ ລວມທັງຊະນິດພັນທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ ແລະ ປັດໄຈຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວພັນກັບບັນຫາຂອງຊີວະນາໆພັນທີ່ມີລັກສະນະຂ້າມເຂດແດນລະຫວ່າງຊາດ.

CBD ໄດ້ຮັບຮອງເອົາ “ການໃຊ້ຫລັກລະບົບນິເວດ” ຊຶ່ງເປັນກົດເບື້ອງຕົ້ນໃນການປະຕິບັດ ສັນຍາ, ຊຶ່ງມັນພົວພັນ ແລະ ຄວບຄຸມທຸກໆຂົງເຂດຂອງສັນຍາ ລວມທັງລະບົບນິເວດໃນແຫລ່ງນ້ຳຈືດດ້ວຍ, ຢູ່ໃນອຳນາດຂອງສັນຍານີ້ ມີ 12 ຫລັກການ ທີ່ກ່ຽວກັບການໃຊ້ຫລັກລະບົບນິເວດ (UNEP, 1998).

CBD ເປັນກົດໝາຍສາກົນທີ່ມີຂອບກ້ວາງ ຊຶ່ງເປັນເຄື່ອງມືຜູກພັນສາກົນ ແລະ ສຳຄັນໄປກ່ວານັ້ນ ແມ່ນເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງກົນໄກ ທາງດ້ານການເງິນເພື່ອເປັນແຫລ່ງກອງທຶນຊ່ວຍເຫລືອແກ່ບັນດາປະເທດກຳລັງພັດທະນາທີ່ຮ່ວມໃນສັນຍາ (Article 21 ຂອງ CBD).

ປາກະໄທ ຂະໜາດໃຫຍ່ແບບນີ້ ຈະບໍ່ພົບເຫັນແລ້ວໃນສປປ.ລາວ

ແມ່ນສັນຍາທີ່ເປັນກົດໝາຍສາກົນ ທີ່ຊາດຕ່າງໆທີ່ລົງນາມສາມາດນຳໄປໃຊ້ ແລະ ຜັນຂະຫຍາຍຫລື ພັດທະນາເປັນມາດຕະການໃຊ້ກັບແຕ່ລະ

ຊະນິດພັນ ຫລືກຸ່ມຂອງຊະນິດພັນ ພາຍໃນຂອບເຂດ ການຄຸ້ມຄອງຂອງຕົນ.

CBS ເນື້ອແທ້ແມ່ນອີງໃສ່ການໃຊ້ຊະນິດພັນເປັນຫຼັກໃນການອະນຸລັກ ແຕ່ຈະເຮັດໄດ້ແນວນັ້ນການປົກປັກຮັກສາລະບົບນິເວດ ທີ່ຢູ່ອາໄສ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ການອະນຸລັກຊະນິດພັນສັດ ທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍທັງຫຼາຍ. ໃນສັນຍາ CMS ໄດ້ມີບັນຊີຊະນິດພັນ ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ ແລະວິກິດໄວ້ໃນເອກະສານຂັດ ຕິດທີ່ 1 ແລະ 2 ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນມີແຕ່ ສັດລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມ ແລະ ນົກ, ແຕ່ໃນເອກະສານ ທີ່ 1

ທີ່ທຳສິນໃຈ ແມ່ນມີຊື່ຂອງປາບິກໃນແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ໃນນັ້ນດ້ວຍ.

ໃນຂົງເຂດອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ຈຸດອ່ອນມີຢູ່ວ່າ ທັງ 6 ປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ເຊັນສັນຍາ SMC ເທື່ອ, ແມ່ນວ່າ ກຳລັງພະຍາຍາມຍົກສູງບັນຫາດັ່ງກ່າວຢູ່ໃນຂົງເຂດນີ້ແລ້ວ.

ຂະນະທີ່ມີການສຸມກຳລັງໃສ່ການປະຕິບັດ ປະສົມປະສານລະຫວ່າງ ສັນຍາ CMS ແລະ SMC. ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນແນວທາງເຮັດໃຫ້ CMS ເປັນເຄື່ອງມືໃນການປະຕິບັດ CBD ທີ່ກ່ຽວກັບຊະນິດພັນທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍ Glowka, 2002).

ການລວມເຂົ້າກັນຂອງ ສັນຍາ CBDແລະCMS

ວັດຖຸປະສົງຂອງເອກະສານສະບັບນີ້ ແມ່ນໄດ້ແນໃສ່ສະເພາະ CBD (ເພາະບັນດາປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ລົງລາຍເຊັນແລ້ວ) ສ່ວນ CMS ເປັນ (ເພາະວ່າມັນກ່ຽວຂ້ອງກັບຊະນິດພັນ ທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ, ບັນຫາຂ້າມເຂດແດນຂອງແນວພັນ) ຊຶ່ງແມ່ນພົວພັນຊຶ່ງກັນແລະກັນ. ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ທັງສອງສັນຍາແມ່ນໄດ້ປະຕິບັດປະສົມ ປະສານຄຸງຄູ່ກັນມາ, ໃນອານາຄົດອາດຈະຈັດເຂົ້າເປັນອັນດຽວກັນເພື່ອເປັນເຄື່ອງມືການຄຸ້ມຄອງຊະນິດພັນທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍ, ຊຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າ CBD ເປັນສັນຍາທີ່ມີຂອບເຂດກ້ວາງ ແລະ CMS

ເປັນສັນຍາສະເພາະທີ່ສະນັບສະນູນຊຶ່ງ ແລະກັນໄດ້ດີ (ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ຫຼັກການໃຊ້ຫຼັກລະບົບນິເວດ ໃນ CBD ແລະ ຫຼັກການໃຊ້ ຊະນິດພັນໃນ SMC ເປັນຕົ້ນ).

ເຫັນວ່າມີ 2 ທາງ ທີ່ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ການຮ່ວມມືໃນການພັດທະນາກ່ຽວກັບເລື່ອງ Trans-boundry ພາຍໃຕ້ ກົດໝາຍ 2 ສະບັບຄື: (1) ສັນຍາວ່າດ້ວຍ ນາໆຊະນິດພັນ (Multi-species Agreement) ແລະ (2) ສັນຍາວ່າດ້ວຍ ຊະນິດພັນມີລັກສະນະສະເພາະ (Flagship species Agreement)

(1) ສັນຍາວ່າດ້ວຍ ນາໆຊະນິດພັນ (Multi-species Agreements)

ການເຄື່ອນໄຫວ ຫລື ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງນາໆຊະນິດພັນໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ມີການວິໄຈໄວ້ແລ້ວ ສ່ວນຫຼາຍການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງບັນດາສັດເຫລົ່ານັ້ນ ແມ່ນຂຶ້ນກັບການປ່ຽນແປງຂອງທາງດ້ານອຸທິກກະສາດ ເຊັ່ນ ການປ່ຽນແປງລະດັບຄວາມແຮງຂອງການໄຫລຂອງນ້ຳ. ລະບົບການເຄື່ອນຍ້າຍທີ່ເກີດດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງມີແນວທາງການຄຸ້ມຄອງ ປະສົມປະສານ ທີ່ພົວພັນ

ການໃຊ້ແຫທາປາໃນເວລາປາເຄື່ອນຍ້າຍ ຊຶ່ງສືບທອດມາຈາກບັນພະບູລຸດ

ເຖິງການອະນຸລັກບົດບາດຂອງລະບົບນິເວດພາຍໃນຂົງເຂດຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍນັ້ນໆ, ຊຶ່ງສາມາດໝູນໃຊ້ຂໍ້ກຳນົດພາຍໃຕ້ສັນຍາ CBD/CMS. ປັດຈຸບັນ ມີກົດໝາຍສາກົນວ່າດ້ວຍ ນາໆຊະນິດພັນອອກໃຊ້ແລ້ວຈຳນວນ 5 ສະບັບພາຍໃຕ້ CMS¹. ເຖິງວ່າ ກົດໝາຍເຫລົ່ານັ້ນ ຈະບໍ່ໄດ້ລະບຸຊະນິດພັນປາໄວ້ເລີຍ ແຕ່ມັນກໍ່ອາດເປັນບົດຮຽນ ແລະ ແບບຢ່າງວິທີດຳເນີນການໃນການຈັດທຳ. ລອງເບິ່ງຕົວແບບຂໍ້ຕົກລົງເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ ສັນຍາວ່າດ້ວຍ ນາໆຊະນິດພັນ ທີ່ພົວພັນຫລາຍໆປະເທດ ຄື ສັນຍາວ່າດ້ວຍການອະນຸລັກນົກນ້ຳ ຂອງອັຟລິກກາ-ເອລິບ-ອາຊີ (AEWA). ນີ້ເປັນສັນຍາທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດພາຍໃຕ້ CMS ຊຶ່ງກວມເອົາ 172 ຊະນິດນົກນ້ຳ ທີ່ອາໄສຢູ່ ຕາມເຂດນ້ຳຖ້ວມຢ່າງນ້ອຍໃນຊ່ວງລະດູການນຶ່ງ ແລະມີ 117 ປະເທດທີ່ຮ່ວມລົງນາມ. ເວົ້າລວມແລ້ວສັນຍາສະບັບນີ້ ແມ່ນເປັນແນວທາງການດຳເນີນການພົວພັນ, ການຕິດຕາມ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງແຕ່ລະປະເທດ ຕໍ່ຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງນົກນ້ຳເຫລົ່ານີ້.

ລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບແຜນປະຕິບັດງານ ແມ່ນສ້າງຂຶ້ນເພື່ອອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການ ຮ່ວມກັນຄົ້ນຄວ້າ ທາງດ້ານຊີວະວິທະຍາ ນິເວດວິທະຍາ ແລະ ລະບົບການເຄື່ອນຍ້າຍ ຂອງນົກນ້ຳຕ່າງໆ ຄຽງຄູ່ກັບ ການສຶກສາຜົນກະທົບຈາກການຫລົດລົງຂອງເຂດນ້ຳຖ້ວມທີ່ເປັນບ່ອນອາໄສຂອງນົກ. ນອກຈາກນັ້ນ ປະເທດທີ່ເຂົ້າຮ່ວມຍັງຈະປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການແລກປ່ຽນຂ່າວສານຂໍ້ມູນຜົນຂອງ ການຄົ້ນຄວ້າຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ໃນໂຄງການ ອະນຸລັກ ແລະ ຕິດຕາມ (AEWA Action Plan, Paragraph 6.4).

ບົດແນະນຳໃນການອະນຸລັກ:

ບົດແນະນຳ ໃນການອະນຸລັກທີ່ສຳຄັນ ຊຶ່ງລະບຸໄວ້ໃນ AEWA ທີ່ເນັ້ນໃສ່ 9 ຂົງເຂດທີ່ສຳຄັນພາຍໃຕ້ສັນຍາດັ່ງກ່າວຄື:

- ☛ ກະຕຽມແຜນການສະເພາະຊະນິດພັນໃດນຶ່ງ
- ☛ ພິສູດສະຖານະການທີ່ຮີບດ່ວນ
- ☛ ຈັດທຳບັນຊີລາຍຊື່ ສະຖານທີ່
- ☛ ຄຸ້ມຄອງ ສະຖານທີ່ເປົ້າໝາຍ
- ☛ ຄຸ້ມຄອງ ການນຳໃຊ້ແບບຍັ້ງຢືນ
- ☛ ວາງກົດລະບຽບການຄ້າ
- ☛ ພັດທະນາເປັນແຫລ່ງທ່ອງທ່ຽວແບບທຳມະຊາດໃນບໍລິເວນເຂດນ້ຳຖ້ວມ
- ☛ ຫລຸດຜ່ອນການປູກພືດທີ່ອາດກໍ່ຜົນກະທົບຕໍ່ການປະມົງ ແລະອື່ນໆ ທີ່ອາດກໍ່ໃຫ້ເກີດຂໍ້ຂັດແຍ້ງ ລະຫວ່າງມະນຸດ ແລະ ນົກນ້ຳ
- ☛ ຈັດທຳສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍການຕິດຕາມ ແລະ ຄຸ້ມຄອງນົກນ້ຳ

ສຸດທ້າຍ, ພາຍໃຕ້ຂໍ້ກຳນົດຂອງ AEWA ໄດ້ມີການທວນຄືນເປັນລະຍະ ໂດຍການສຳຫລວດສະພາບປັດຈຸບັນ ແລະ ຄາດຄະເນບາດກ້າວຕໍ່ໄປ, ຊອກເຫັນຊ່ອງຂອງຂໍ້ມູນ, ສ້າງເຄືອຂ່າຍກ່ຽວກັບສະຖານທີ່ບ່ອນນົກນ້ຳເຄື່ອນຍ້າຍໄປອາໄສໃນຂົງເຂດຕາມສັນຍາແລະການນຳຊະນິດພັນໃໝ່ເຂົ້າມາໃນທ້ອງຖິ່ນ

ບາງພາກສ່ວນຂອງສັນຍາ AEWA ສາມາດດັດແປງ ແລະ ນຳໃຊ້ພາຍໃຕ້ຂໍ້ກຳນົດຂອງຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍ ນາໆຊະນິດພັນ ແລະ ໝູນໃຊ້ກ່ຽວກັບການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ຂັ້ນທຳອິດໃນການເຮັດສັນຍາຄວນເລີ້ມຈາກການເລືອກຊະນິດພັນທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ ແລະ ມັກເຄື່ອນຍ້າຍຂ້າມຊາຍແດນລະຫວ່າງຊາດ, ສຶກສາເຖິງການແພ່ກະຈາຍ, ຂອບເຂດການເຄື່ອນຍ້າຍ

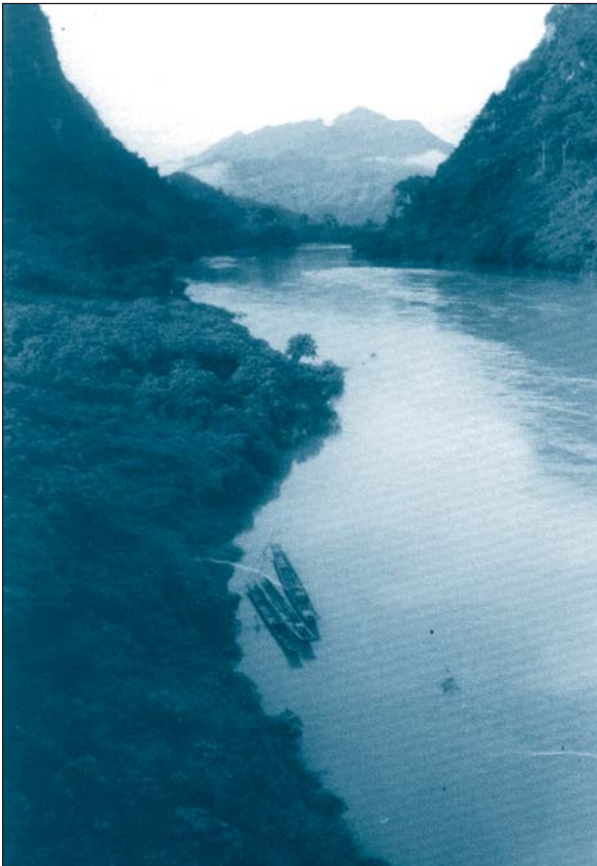
ແລະ ສຶກສາຫາປ່ອນຢູ່ອາໄສສະເພາະ ຂອງມັນ (ເຊັ່ນ: ປ່ອນປະສົມພັນວາງໄຂ່, ປ່ອນລີ້ໄພ ໃນ ລະດູແລ້ງ ແລະ ເສັ້ນທາງການເຄື່ອນຍ້າຍ). ໜ້າ ວຽກທີ່ກ່າວມານີ້ ຄວນເຮັດໄປພ້ອມໆກັນກັບການ ຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມກັນຂອງບັນດາປະເທດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອກ້າວໄປເຖິງການເຮັດເປັນຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ,

ຊຶ່ງໃນປັດຈຸບັນມີການຄົ້ນຄວ້າທີ່ຫລວງຫລາຍກ່ຽວ ກັບການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ຂອງຂະແໜງ ການປະມົງ ຂອງກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການ ແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນ. ຊຶ່ງສາມາດເປັນຮູບແບບແລະ ໃຊ້ທົ່ວທັງອ່າງ.

(2) ສັນຍາວ່າດ້ວຍຊະນິດພັນທີ່ມີລັກສະນະສະເພາະ (Flagship species Agreement)

ສັດບາງຊະນິດແມ່ນຖືກຍົກຂຶ້ນວ່າມີຄວາມສຳຄັນ ສູງ ທັງພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ສາກົນ, ຊຶ່ງອາດ ຈະແມ່ນຍ້ອນ ຂະໜາດ, ຮູບຮ່າງ ສີສັນ ແລະ ມີລັກສະນະ ນິໄສພຶດສະດານ ຫລື ມີລັກສະ ຫລາຍໆຢ່າງຮ່ວມກັນ. ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ ໝີ່ແພນດາ ຂອງຈີນ, ເສືອອາຊີ ແລະ ສັດລ້ຽງລູກດ້ວຍນົມ

ໃນທະເລ (ເຊັ່ນປາວານ) ສັດຈຳພວກດັ່ງກ່າວນີ້ ເອີ້ນວ່າ “Flagship Species” (Glowka, 2002). ຄວາມຈິງແລ້ວຊະນິດພັນດັ່ງກ່າວແມ່ນເປັນທີ່ຮູ້ກັນ ໂດຍທົ່ວໄປຢູ່ແລ້ວ ສະນັ້ນ ການອະນຸລັກທີ່ຢູ່ອາ ໄສ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງມັນ ກໍ່ເປັນການອະ ນຸລັກໃຫ້ແກ່ຊະນິດພັນອື່ນໆທີ່ອາໄສຢູ່ ປ່ອນດຽວ ກັນໄປໃນຕົວ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະບໍ່ແມ່ນຊະນິດທີ່ພື້ນ ເດັ່ນແຕ່ມັນກໍ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄວາມສົມດູນຂອງ ລະບົບນິເວດ. ການອະນຸລັກຈຳພວກ Flagship Species ທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນມີຄວາມໝາຍ ຫລາຍຢ່າງ ເພາະທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສັດຈຳພວກນີ້ ແມ່ນກວມເອົາອານາເຂດທີ່ກ້ວາງໃຫຍ່. ສະນັ້ນ, ການອະນຸລັກສັດຈຳພວກດັ່ງກ່າວກໍ່ເໝືອນກັບວ່າ ໄດ້ອະນຸລັກ ຊະນິດພັນອື່ນໆໄປພ້ອມໆກັນ. ອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ກໍ່ແມ່ນເຂດນຶ່ງທີ່ຈະຕ້ອງທຳການ ຄຸ້ມຄອງ Flagship Species ຊຶ່ງມີຄວາມ ອຸດົມ ສົມບູນທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ ແລະ ມີປະຊາກອນ ເພີ່ງພາອາໄສຢູ່ເປັນຈຳນວນທີ່ຫລວງຫລາຍ, ມາດຕະການການຄຸ້ມຄອງດັ່ງກ່າວຈະອຳນວຍປະ ໂຫຍດໂດຍລວມໃຫ້ທັງລະບົບຂອງອ່າງໂດຍພື້ນ ຖານລວມທັງປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນອ່າງດ້ວຍ. ຊະນິດພັນປາທີ່ມີຢູ່ໃນອ່າງນ້ຳຂອງມີຫລາຍຊະນິດ ທີ່ຖືວ່າເປັນ Flagship Species ເຊັ່ນ ປາບົກ

004. ທິວທັດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຊຶ່ງເປັນເສັ້ນທາງເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ ທີ່ຍັງຈະໄດ້ສຶກສາຕໍ່ໄປ

1) The Agreement on the Conservation of Seals in the Wadden Sea (concluded in 1990); 2) the Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic and North Seas (ASCOBANS -concluded in 1991); 3) the Agreement on the Conservation of Bats in Europe (ASCOBAT -concluded in 1991); 4) the Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA -concluded in 1995); and 5) the Agreement on the Conservation of Cetaceans of the Mediterranean and Black Seas (ACCOBAMS -concluded in 1996).

(*Pangasinodaon gigus*), ປາກະໂຫ (*Catlocarpio siamensis*) ແລະ ຈະພວກ ປາເອີນ (*Probarbus*). (Mattson *et al.* 2002) ຊຶ່ງທັງໝົດນີ້ລ້ວນແຕ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍ.

ປາບຶກ (Mekong Giant Catfish)

ປາບຶກ ເປັນປານ້ຳຂອງທີ່ມີຊື່ສຽງທີ່ສຸດ ແລະມີ ຄວາມນິຍົມຫລາຍ ກາຍເປັນວັດທະນະທຳ ແລະ ຕຳນານ ນິທານທ້ອງຖິ່ນຂອງປະຊາຊົນທີ່ອາໄສ ຢູ່ລຽບຕາມແມ່ນ້ຳ. ຍຸດທະສາດ ການຄຸ້ມຄອງ ປາຈຳພວກດັ່ງກ່າວ ໂດຍສະເພາະ ປາບຶກ ແມ່ນ ສາມາດປະຕິບັດໄດ້ໂລດ ພາຍໃຕ້ ສັນຍາ CBD ແລະ CMS ທີ່ ກ່າວມາແລ້ວ. ອີກຢ່າງນຶ່ງ ຊື່ຂອງປາບຶກ ກໍ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ໃນບັນຊີ ຂອງ CMS ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ຊຶ່ງຖືວ່າເປັນປາທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ (ໃກ້ສູນພັນ) ໃນລະດັບຊຶ່ງເຂດ ແລະລະດັບສາ ກົນ. ການລວມກັນເຂົ້າລະຫວ່າງ ການເອົາຊະ ນິດພັນເປັນຫລັກ ໃນ CMS ແລະ ການເອົາ ລະບົບນິເວດເປັນຫລັກ ໃນ CBD ເປັນເປົ້າ ໝາຍທີ່ສຳຄັນທີ່ຈະຕ້ອງຄຸ້ມຄອງ ທັງບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງລະບົບນິເວດໂດຍລວມ (ດັ່ງທີ່ ລະບຸໄວ້ໃນ Ecosystem Approach ຫລັກການ ທີ່ 5 ຂອງ CBD). ການດັດແປງໃດໆໃນລຳນ້ຳ (ເຊັ່ນ ການຊຸດ ແລະ ລະເບີດແກ້ງ ທີ່ອາດກໍ່ໃຫ້ ເກີດການປ່ຽນແປງລະດັບ ຫລື ແລວນ້ຳ ລ້ວນ ແຕ່ມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ປາບຶກ ແລະ ບັນດາຊີ ວະນາໆພັນອື່ນໆທີ່ຢູ່ໃນບໍລິເວນດຽວກັນ. ທີ່ຈະ ເປັນຜົນໃຫ້ການຫລຸດລົງຂອງຊັບພະຍາກອນປະ ມົງ ຊຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍສະເພາະ ແລະໃນພາກພື້ນໂດຍລວມ.

ບາງວຽກງານການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະຄຸ້ມຄອງໄດ້ເລີ່ມ ຂຶ້ນແລ້ວໃນກຳປູເຈຍ ຊຶ່ງຮ່ວມກັນ ລະຫວ່າງ ກົມ ປະມົງຂອງກຳປູເຈຍ, ຂະແໜງການປະມົງຂອງ

ຊາວປະມົງທ້ອງຖິ່ນ ແລະພະນັກງານວິຊາການຂອງລັດ ກຳລັງປຶກສາລາລາລຶກ່ຽວກັບການປະມົງຂອງເຂົາເຈົ້າໃນອານາຄົດ

MRCS (ໂດຍໂຄງການ MFCF) ແລະ WWF. ພາຍໃຕ້ການຮ່ວມມືດັ່ງກ່າວ ປາບຶກທີ່ຖືກຈັບໄດ້ ຈາກໂຕ່ງໃນແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບໃນກຳປູເຈຍ ແມ່ນ ຖືກຊື້ ແລະ ປ່ອຍຄືນ ຫລັງຈາກທຳການສຶກສາ ເກັບຕົວຢ່າງຂໍ້ມູນ ເພື່ອການຕິດຕາມ ແລະຄົ້ນ ຄ້ວາໃນຂ້າງໜ້າ ຊຶ່ງອາດຈະຮ່ວມມືພົວພັນການ ສຶກສາຮ່ວມກັນໃນ 6 ປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳ ຂອງ, ຊຶ່ງອາດຈະອີງໃສ່ສັນຍາ CBD/CMS ໃນການພັດທະນາການຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງ. ສິ່ງທີ່ສຳຄັນມີຢູ່ວ່າ ສັນຍາ ຫລື ຂໍ້ຕົກລົງໃດໆ ທີ່ກ່ຽວກັບການອະນຸລັກ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງລະ ບົບນິເວດທາງນ້ຳໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ລວມທັງ ແຜນການປະຕິບັດງານ ທີ່ຈະປະຕິບັດໃນລະດັບ ຕ່າງໆ (ລະດັບພາກພື້ນ, ລະດັບຊາດ ແລະ ລະ ດັບຊຸມຊົນ). ສັນຍາ ບໍ່ວ່າຈະແມ່ນ ທີ່ກ່ຽວກັບ ນາໆຊະນິດພັນ ຫລື ຊະນິດພັນສະເພາະ ຫລື Flagship Species ຕ້ອງນຳລົງສູ່ຜູ້ປະຕິບັດ ເຊັ່ນ ຊຸມຊົນທີ່ຢູ່ໃກ້ຊິດກັບສະພາບແວດລ້ອມນັ້ນໆ (ຊຶ່ງບົ່ງໄວ້ໃນ ຫລັກການທີ່ 2 ຂອງ Ecosystem Approach ໃນ CBD). ປະຊາຊົນ ແລະ ຊຸມ ຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ ແມ່ນສ່ວນນຶ່ງຂອງລະບົບນິເວດ ຄວນຖືວ່າເປັນຊັບພະຍາກອນນຶ່ງໃນຂະບວນການ ວາງແຜນ ແລະປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງ. ນີ້ແມ່ນ ສະທ້ອນເຖິງ ຄຳກ່າວໄວ້ໃນບົດແນະນຳໃນສັນຍາ

CBD ດັ່ງນີ້ : Ecosystem management needs to think globally, but act locally (ໝາຍຄວາມວ່າ “ ການຄຸ້ມຄອງລະບົບນິເວດ

ແມ່ນຕ້ອງຄິດກັນໃນລະດັບໂລກ ແຕ່ພາກປະຕິບັດແມ່ນທ້ອງຖິ່ນ”) ໃນ WWW.Biodiv.org

ເອກະສານອ້າງອີງ:

- Coates, D., A. F. Poulsen and S. Viravong. (2000). Governance and transboundary migratory fish stocks in the Mekong River Basin. Paper presented at the MRC Third Fisheries Technical Symposium. Mekong River Commission, Phnom Penh.
- Glowka, L. (2000). *A Guide to the Complementarities Between the Convention on Migratory Species and the Convention on Biological Diversity*. A report prepared for the UNEP/CMS Secretariat by Biodiversity Strategies International, Bonn, Germany,
- Lieng, S., C. Yirn and N. P. van Zalinge. (1995). Freshwater Fisheries of Cambodia, I: The bagnet (*dai*) fishery in the Tonle Sap River. *Asian Fisheries Science* 8: 255-262.
- Mattson, Niklas, S., Kongpheng Buakhamvongsa, Naruepon Sukumasavin, Nguyen Tuan and Ouk Vibol. (2002). *Mekong giant fish species: on their management and biology*, MRC Technical Paper No.3, 29 pp.
- Narcisse, A. (2001). My Grandfather's Knowledge -First Nations Fishing Methodologies in the Mid Fraser River. Presentation at the First International Conference on "Putting Fishers' Knowledge to Work", held in Vancouver, Canada, August 2001.
- Peng, B. N., N. vanZalinge and Z. Hogan. (2001). Giant catfish in Cambodian *dai* Fisheries. *Catch and Culture*, 6 (3): 6- 7.
- Poulsen, A. F. and I. Valbo-Irgensen, (2001). Deep pools in the Mekong River. *Catch and Culture*, 7 (1): 1,8-9.
- Hogan, Z. (2002). The Mekong Giant Catfish: A New Symbol of Transnational Cooperation in the Mekong River Basin? *Catch and Culture*, 7 (4): 1-2.
- UNEP. (1998). Report of the Workshop on the Ecosystem Approach. *UNEP/CBD/ COP/4/Inf9*

ການປົກປັກຮັກສາ ບ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງສັດນ້ຳ

ແມ່ນ້ຳໃນເຂດຮ້ອນເປັນແມ່ນ້ຳທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ ເທົ່າທຽບກັບລະບົບນິເວດທາງທະເລ ທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍທີ່ສຸດ ຊຶ່ງເປັນຜົນມາຈາກແມ່ນ້ຳໃນເຂດຮ້ອນ ມີຄວາມສະລັບຊັບຊ້ອນທາງລະບົບນິເວດສູງ ແມ່ນ້ຳລັກສະນະດັ່ງກ່າວແມ່ນເໝາະສົມໃຫ້ແກ່ຊັບພະຍາກອນປະມົງທີ່ມີມາແຕ່ດົນນານແລ້ວແຕ່ວ່າການປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງມັນແມ່ນຕໍ່ກ່ວາຄວາມເປັນຈິງ.

ແຫລ່ງການປະມົງຂອງອ່າງແມ່ນນ້ຳຂອງ ແມ່ນື່ງໃນບັນດາແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນປະມົງທີ່ອຸດົມສົມບູນທີ່ສຸດໃນໂລກ. ເປັນບ່ອນທີ່ມີຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຊັບພະຍາກອນ ແລະມີປະຊາຊົນອາໄສຢູ່ໃກ້ຊິດ ຊຶ່ງເປັນບ່ອນທີ່ປະຊາຊົນສ່ວນຫລາຍໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກິດຈະກຳການປະມົງ. ການທຳປະມົງແບບການຄ້າກໍ່ມີປາກົດໃຫ້ເຫັນຢູ່ໃນທົ່ວອ່າງແຕ່ເນື່ອງຈາກວ່າຊາວກະສິກອນສ່ວນຫລາຍແມ່ນທຳກະສິກຳຫລາຍຢ່າງຄ່ຽງຄູ່ກັບການຫາປາ ສະນັ້ນການຫາປາຂອງເຂົາເຈົ້າສ່ວນຫລາຍເປັນການທຳແບບເປັນບາງເວລາ ແລະໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາຂະ

ນາດນ້ອຍ. ເມື່ອໃດຫາກຊັບພະຍາກອນຖືກນຳໃຊ້ເກີນຄວນ, ຊີວະນາໆພັນຈະຫລຸດລົງ ຈະເຮັດໃຫ້ການປະກອບອາຊີບຫາປາຫລຸດລົງໄປດ້ວຍ ໃນທີ່ສຸດກໍ່ຈະສົ່ງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ສະພາບເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມໂດຍລວມ.

ການນຳໃຊ້ບົດຮຽນຈາກການປະມົງທະເລ ມາໃຊ້ໃນການສະຫລຸບການປະມົງໃນແມ່ນ້ຳຕ້ອງໄດ້ລະມັດລະວັງ ເພາະມັນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫລາຍຢ່າງ. ໄພອັນຕະລາຍຕໍ່ຊີວະນາໆພັນທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນ ຂະແໜງການປະມົງມີຄື: ການຫາປາເກີນຂອບເຂດ ແລະການໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາທີ່ມີລັກສະນະດັບສູນ, ແຕ່ໄພອັນຕະລາຍທີ່ຮ້າຍແຮງກ່ວາໝູ່ ແມ່ນເກີດມາຈາກປັດໄຈພາຍນອກ ເຊັ່ນການທຳລາຍລະບົບນິເວດ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະການເຊື່ອມໂຊມລົງ ຂອງສະພາບນ້ຳ ທັງປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບ.

ວິທີການແກ້ບັນຫາທີ່ເກີດຈາກ ປັດໄຈພາຍໃນ ຂະແໜງການປະມົງແມ່ນການນຳໃຊ້ຮູບແບບ “ການຄຸ້ມຄອງຮ່ວມກັນ” (Co-management) ຊຶ່ງກຳລັງພວມມີການນຳໃຊ້ແຜ່ຫຼາຍ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນໃນການຄຸ້ມຄອງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ.

ການຄຸ້ມຄອງແບບການໃຫ້ສຳປະສານ (Fishing lots) ກໍ່ມີການນຳໃຊ້ໃນອ່າງແມ່ນນ້ຳຂອງ ແລະ

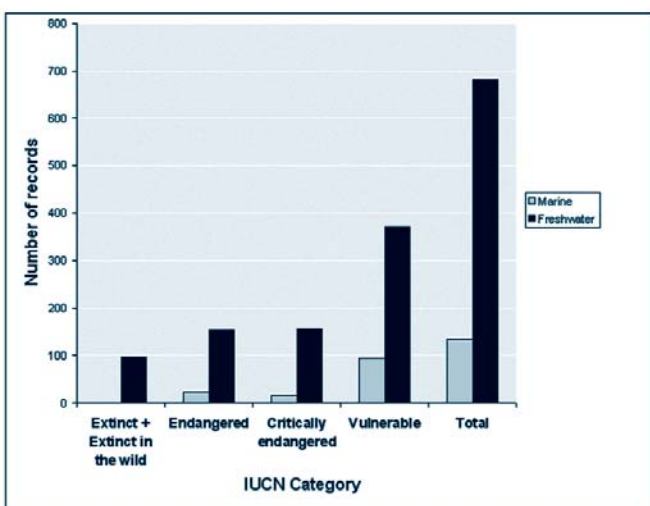

Figure 1: Number of fish species on the IUCN Red List from marine or freshwater environments (2001)

ບ່ອນອື່ນໆ, ເພື່ອແນໃສ່ການຄວບຄຸມ ການເຂົ້າໄປ
ນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແບບເປີດກ້ວາງ ແລະເປັນ
ເຄື່ອງມືແບບນຶ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນໃນການປົກປັກ
ຮັກສາຊີວະນາໆພັນ. ແຕ່ວ່າມັນຮຽກຮ້ອງເຖິງ
ການຄົ້ນຄ້ວາວິໄຈໃຫ້ລະອຽດ ກ່ອນຈະສົ່ງເສີມໃຫ້
ນຳໄປໃຊ້.

ການລ້ຽງສັດນ້ຳ ກໍ່ຕ້ອງມີການຄຸ້ມຄອງ ເພື່ອຫຼີກ
ລຽງ ຜົນກະທົບ ຕໍ່ຊີວະນາໆພັນ, ໃນນັ້ນ ແມ່ນ
ການຫັນປ່ຽນເຂດດິນທາມ ມາເປັນບ່ອນທຳການ
ລ້ຽງສັດນ້ຳ ຊຶ່ງຈະເຮັດໃຫ້ສູນເສຍຖິ່ນຢູ່ ອາໄສ ໃນ
ລະບົບນິເວດ ແລະ ການແພ່ກະຈາຍຢ່າງກ້ວາງ
ຂວາງຂອງປາຕ່າງຖິ່ນທີ່ນຳເຂົ້າມາລ້ຽງ ເຮັດໃຫ້
ການສູນເສຍຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງສາຍພັນ ທັງ
ໂດຍທາງກົງ ແລະໂດຍທາງອ້ອມ. ວິທີການທີ່ໄດ້
ຜົນແມ່ນຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ “code of practice”
ຄືການຄົ້ນຄ້ວາສຶກສາໃຫ້ລອບຄອບ ກ່ອນຈະນຳ
ຊະນິດພັນໃດນຶ່ງເຂົ້າມາ.

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການປະມົງ
ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງແມ່ນຍັງເປັນກຳລັງແຮງ ຕໍ່ ສັງ
ຄົມ ແລະເສດຖະກິດ ຊຶ່ງສາມາດເປັນເຫດຜົນ ຕໍ່
ລອງໃນການປ້ອງກັນ ແລະຫຼຸດຜ່ອນ ຜົນກະ
ທົບຈາກການຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງ ຂອງລະບົບນິເວດ.
ຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມສຳຄັນໃນການວາງນະໂຍບາຍ
ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນແຫ່ງນັ້ນ ເພື່ອ
ຄວາມຍືນຍົງ ຂອງຊີວະນາໆພັນ ໃນແມ່ນ້ຳຂອງ.
ຄວາມເຊື່ອໂດຍທົ່ວໄປວ່າສິ່ງແວດລ້ອມທາງນ້ຳ
ແມ່ນມີແຕ່ທະເລໂດຍສະເພາະແມ່ນເຂດປະກາ
ລັງທີ່ມີຄວາມສ່ຽງສູງ, ຄວາມຈິງແລ້ວແມ່ນບໍ່ມີພຽງ
ເທົ່ານັ້ນ ການສູນເສຍທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນຂອງ
ແຫ່ງນ້ຳຈືດແມ່ນມີຫລວງຫລາຍກວ່າອີກ ຊະນິດ
ພັນທີ່ສາບສູນ ແລະມີຄວາມສ່ຽງ ຂອງ IUCN
Red List ພົບວ່າບໍ່ມີປາທະເລຊະນິດໃດທີ່ຢູ່
ໃນສະພາບສາບສູນພັນ ແຕ່ໄດ້ພົບວ່າ ປານ້ຳຈືດ

ສູນພັນໄປແລ້ວ 96 ຊະນິດ. ຊື່ໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະ
ແຈ້ງແລ້ວວ່າ ການສູນພັນປາແລະສັດນ້ຳກຸ່ມອື່ນໆ
ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ຊີວະນາໆພັນໃນນ້ຳຈືດແມ່ນມີ
ຫລວງຫລາຍກວ່າໃນສະພາບແວດລ້ອມຂອງທະ
ເລ (Figure 1). ເປັນທີ່ໜ້າສົນໃຈວ່າ ໃນ Red
List ຍັງບັນທຶກໄວ້ວ່າ ນຶ່ງໃນຫ້າຂອງປາທະເລຢູ່
ໃນສະພາບໃກ້ສູນພັນ ເນື່ອງມາຈາກການຫາປາ
ເກີນຂອບເຂດ ແຕ່ມີພຽງແຕ່ນຶ່ງໃນຊາວສ່ວນເທົ່າ
ນັ້ນ ໃນກໍລະນີຂອງປານ້ຳຈືດ ຊຶ່ງສະແດງວ່າແມ່ນ
ຍ້ອນການຫຼຸດລົງຂອງ ທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະຄວາມ
ເຊື່ອມໂຊມຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ ບໍ່ແມ່ນເກີດຈາກ
ການຫາປາເກີນຂອບເຂດບໍ່ເໝືອນກັບຢູ່ທະເລ.
ຍັງພໍມີທາງອອກສຳຫລັບການປະມົງນ້ຳຈືດ ມີ
ຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າ ຊັບພະຍາກອນດ້ານຊີວະວິທະ
ຍາສາມາດຢູ່ຢ່າງຍິ່ງຍືນຕົ້ນໄປໄດ້. ທາງດ້ານວິຊາ
ການແມ່ນບໍ່ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແຕ່ຫາກວ່າຕ້ອງ
ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ດ້ານການເຜີຍແພ່ ແລະຮຽກຮ້ອງ
ຄວາມຮັບຜິດຊອບ. ຄວາມພະຍາຍາມໃນການ
ແກ້ໄຂການເຊື່ອມໂຊມຂອງແມ່ນ້ຳ ແມ່ນເຮັດໄດ້
ໃນລະດັບນຶ່ງ, ຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງນ້ຳ
ຈືດຖືກຍົກລະດັບຂຶ້ນແລະຄວາມສຳຄັນຂອງການ
ປະມົງນ້ຳຈືດທີ່ມີຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນ
ໃນຊົນນະບົດກໍ່ໄດ້ຖືກຍົກສູງຂຶ້ນເປັນລຳດັບ.

- ບົດນີ້ແມ່ນ ສັງລວມມາຈາກ ເອກະສານທີ່
ມີຊື່ວ່າ *Biodiversity and Fisheries in
the Mekong Basin (ຊີວະນາໆພັນ
ແລະການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ) ຊຽນ
ໂດຍ: ເດວິດ ໂຄດ, ໂອດຈ ປີ,
ອຸບົນລັຕະນາ ສຸນທອນລັຕະນາ, ທາງນ
ແທ່ງ ຕຸງ ແລະ ສິນທະວົງ ວິລະວົງ,
ຊຶ່ງໄດ້ຈັດພິມໂດຍ ກອງເລຂາຄະນະກຳ
ມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນ ສະບັບທີ 2.*

ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຊະນິດພັນປາໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ

ໂດຍ: ຈອນ ວາລໂບ-ຈໍເກນເຊນ

ແມ່ນ້ຳຂອງອາດເປັນແມ່ນ້ຳທີ່ມີປາຫລາຍຄອບຄົວ
ກວ່າແມ່ນ້ຳອື່ນໆ ແຕ່ການປະເມີນຊະນິດພັນປາ
ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນແມ່ນ້ຳແມ່ນເປັນວຽກງານທີ່ທ້າທາຍ
ສູງ.

ນັກຄົ້ນຄວ້າພັນປາ (Taxonomists) ໄດ້ພົບວ່າມີ
91 ຄອບຄົວປາທີ່ອາໄສຢູ່ອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ຕົວ
ເລກນີ້ໄດ້ຮັບການຮັບຮູ້ວ່າແມ່ນຫລາຍກ່ວາບັນດາ
ແມ່ນ້ຳອື່ນໆໃນໂລກ, ແຕ່ມີຈັກຊະນິດພັນແທ້ໆຢູ່
ໃນແມ່ນ້ຳ ນັ້ນຍັງເປັນຄຳຖາມຢູ່. ອີງໃສ່ຜົນຂອງ
ການຄົ້ນຄວ້າຂອງ ດຣ. ໂມຣິສ ກົດຕະລັດ
(Maurice Kottelat), ຜູ້ທີ່ຂຽນປຶ້ມປາຂອງ ສປ
ປ.ລາວ ບໍ່ດົນມານີ້ ໄດ້ບັນທຶກໄວ້ວ່າມີປະມານ
700 ຊະນິດ. ແຕ່ນັກຄົ້ນຄວ້າປາອີກທ່ານ ນິງຊີ
ດຣ. ວອນເຕີ ເຣນໂບດ (Walter Rainboth)
ຜູ້ທີ່ກຳລັງຮິມໂຮມ ແຜນທີ່ການກະຈາຍ ຂອງຊະ
ນິດພັນປາໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ບັນທຶກໄວ້ຫລາຍ
ກວ່າ 2000 ຊະນິດ, ລະຫວ່າງສອງແຫລ່ງຂໍ້ມູນ
ທີ່ແຕກຕ່າງກັນນີ້ ທາງກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິ
ການແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນ ໄດ້ສ້າງຖານຂໍ້ມູນທີ່ລະ
ອຽດກ່ຽວກັບຊະນິດພັນປາຈຳນວນ 923 ຊະນິດ,
ຖານຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວໄດ້ອັດເຂົ້າເປັນແຜ່ນຊີດີ (CD
-ROM) ຊຶ່ງຮິມໂຮມເອົາຊະນິດພັນປາຕັ້ງແຕ່
ຍອດນ້ຳຈົນເຖິງປາກແມ່ນ້ຳຂອງ ແຕ່ສະເພາະຊະ
ນິດປາທີ່ໄດ້ທຳການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ
ເທົ່ານັ້ນ.

ບັນຫາໃນເວລານີ້ແມ່ນການຈຳແນກວ່າມີຈຳນວນ
ປາຫລາຍເທົ່າໃດທີ່ເປັນປານ້ຳຈືດແທ້ໆ ຊຶ່ງມີຈຳ
ນວນບໍ່ໜ້ອຍທີ່ປາທະເລໄດ້ເຄື່ອນຍ້າຍເຂົ້າມາໃນ
ແມ່ນ້ຳ ຊຶ່ງການຈຳແນກດັ່ງກ່າວແມ່ນຂຶ້ນກັບການ

ໃຊ້ຄຳນິຍາມວ່າຊະນິດພັນແນວໃດເປັນປາທະເລ
ແລະຊະນິດພັນແນວໃດເປັນປານ້ຳຈືດແທ້. ປາຢູ່
ໃນແມ່ນ້ຳ ສາມາດຈັດເປັນກຸ່ມໄດ້ 3 ກຸ່ມຕາມ
ລັກສະນະຕົ້ນກຳເນີດຂອງນິເວດວິທະຍາ. ອັນທີ່
ນຶ່ງ ແມ່ນຈຳພວກປາທີ່ໄດ້ວິວັດທະນາການມາ
ຈາກແຫລ່ງນ້ຳຈືດໂດຍກຳເນີດ ປາຈຳພວກນີ້ຈະບໍ່
ທົນທານຕໍ່ນ້ຳເຄັມໄດ້ເລີຍ ເຊັ່ນ ປາໃນຄອບຄົວ
Osteoglossidae (ປາມັງກອນ) ແລະຄອບຄົວ
Notopteridae (ປາຕອງ). ປານ້ຳຈືດກຸ່ມທີ່ສອງ
ແມ່ນຈຳພວກທີ່ທາກວິວັດທະນາອອກມາຈາກສະ
ພາບແວດລ້ອມທາງທະເລ ແຕ່ສາມາດປັບຕົວ
ເຂົ້າແລະໃຊ້ຊີວິດຢູ່ກັບສະພາບແວດລ້ອມໃນນ້ຳ
ຈືດຕະລອດຊີວິດ ໃນກຸ່ມນີ້ແມ່ນລວມເອົາປາ
ຈຳນວນຫລວງຫລາຍໃນແມ່ນ້ຳຂອງ, ກຸ່ມທີ່ສາມ
ແມ່ນກຸ່ມທີ່ໃຊ້ຊີວິດ ຕະລອດຊີວິດຢູ່ໃນທະເລ
ແຕ່ຈະມັກພົບເຫັນຢູ່ນ້ຳຈືດເລື້ອຍໆ. ໃນແມ່ນ້ຳ
ຂອງ ສ່ວນຫລາຍຈະພົບເຫັນປາຈຳພວກນີ້ຢູ່ເຂດ
Delta ໃນທວງດນາມ, ບາງຊະນິດກໍ່ສາມາດຂຶ້ນ
ມາຮອດເຂດປະເທດກຳປູເຈຍ, ມີຊະນິດຄື ປາ
ແຂ້ວເລື້ອຍ (Pristis microdon) ສາມາດລອຍ
ຂຶ້ນໄປຮອດ ເຂດຄອນພະເພັງ.

ການປຸງປາຈຳນວນຊະນິດພັນປາໃນແມ່ນ້ຳໃນ
ທົ່ວໂລກແມ່ນເປັນສິ່ງມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫລາຍ
ດ້ວຍສາເຫດ 2 ຢ່າງຄື: ລະດັບການສຶກສາຄົ້ນ

ພົບທາງດ້ານວິທະຍາສາດໃນລະບົບແມ່ນ້ຳມີ
ຄວາມແຕກຕ່າງກັນ, ຊະນິດສັດທີ່ຄົ້ນພົບໃນແມ່
ນ້ຳບາງບ່ອນໄດ້ບັນທຶກໄວ້ເປັນຢ່າງດີ ໃນຂະນະທີ່
ສາຍນ້ຳບ່ອນອື່ນໆມີຊະພັນປາ ຫລາຍໆຊະນິດ
ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ວິໄຈ, ສາເຫດທີ່ສອງ ຜູ້ຊຽນຮີບໂຮມ
ຈຳນວນປາທີ່ຢູ່ໃນກຸ່ມທີ່ສາມໄວ້ແຕກຕ່າງກັນ
ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມມີພຽງແຕ່ ແມ່ນ້ຳ ອາມາໂຊນ
(Amazon River) ເທົ່ານັ້ນທີ່ມີຊະນິດພັນປາ
ຫລາຍ ກວ່າແມ່ນ້ຳຂອງ (ມີປະມານ 3,000
ກວ່າຊະນິດ).

ໃນສະພາບທີ່ຈຳນວນຊະນິດພັນປາໃນແມ່ນ້ຳຂອງ
ທີ່ມີຫລວງຫລາຍທີ່ພົ້ນເດັ່ນ ນັ້ນບໍ່ເປັນທີ່ແປກໃຈ
ຖ້າຫາກ ພິຈາລະນາເຖິງປະຫວັດທາງພູມສາດ
ແລະທີ່ຕັ້ງ ຕະລອດເຖິງຄວາມສະລັບຊັບຊ້ອນ
ຂອງລະບົບນິເວດ ແລະ ທີ່ອາໄສຂອງສັດໃນອ່າງ
ແມ່ນ້ຳຂອງ. ໃນອາດີດ ແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ຕິດຕໍ່ກັບ
ແມ່ນ້ຳສາຍອື່ນໆ ໂດຍສະເພາະໃນເຂດພາກກາງ
ແລະພາກເໜືອ, ແລະນັ້ນເປັນເຫດໃຫ້ມີບາງຊະ
ນິດພັນທີ່ມີຖິ່ນກຳເນີດຈາກທີ່ນັ້ນ ເຂົ້າມາຢູ່ໃນ
ອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ. ນີ້ແມ່ນສາເຫດຫລັກທີ່ແມ່ນ້ຳ
ຂອງ ຈຶ່ງມີຫລາຍໆຊະນິດພັນຮ່ວມກັບແມ່ນ້ຳເຈົ້າ
ພະຍາໃນພາກກາງຂອງປະເທດໄທ.

ເຂດປາກແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ຕິດໃສ່ທະເລບ່ອນທີ່ມີຄວາມ
ຕື້ນ ທີ່ເອີ້ນວ່າ “ຊັນດາ” ຊຶ່ງມີການປ່ຽນແປງຂອງ
ລະ ດັບນ້ຳໃນຍຸກນ້ຳແຂງ ເປີດໂອກາດໃຫ້
ຫລາຍໆຊະນິດພັນປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບແວດ
ລ້ອມຂອງ ປາກແມ່ນ້ຳບ່ອນທີ່ນ້ຳຈືດ ແລະນ້ຳ
ເຄັມປົນກັນຊຶ່ງເອີ້ນວ່າ Estuary, ມີຫລາຍຊະນິດ
ພັນເຂົ້າ ແລະຂຶ້ນໄປໃນລຳແມ່ນ້ຳ.

ໃນແມ່ນ້ຳແມ່ນມີທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສັດນ້ຳຫລາຍໆ
ລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ເປັນເພາະການໄຫລ
ຂອງນ້ຳຈາກເຂດເປັນພູສູງລົງສູ່ເຂດນ້ຳຖ້ວມ ທີ່
ເປັນທີ່ຮາບຂອງກຳປູເຈຍ ແລະ ພາກໃຕ້ຫວຽດ

ນາມ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ໃນລະດູຝົນ ແລະຜົນຕາມ
ມາຈາກການເກີດນ້ຳຖ້ວມແຕ່ລະປີ ກໍ່ໃຫ້ເກີດທີ່ຢູ່
ອາໄສຢ່າງສະລັບຊັບຊ້ອນ ແລະເປັນໂອກາດໃຫ້
ເກີດມີຊະນິດພັນປາ ແລະການວິວັດຂອງສາຍພັນ
ໃໝ່ຂຶ້ນມາ.

ຊະນິດພັນປາພື້ນເມືອງແມ່ນພື້ນເດັ່ນຢູ່ໃນທີ່ວ່າອ່າງ
ແມ່ນ້ຳຂອງ ມີ 24 % ຂອງຊະນິດພັນດັ່ງກ່າວ
ແມ່ນເປັນຊະນິດພັນສະເພາະຖິ່ນ (Endemic)
ຊຶ່ງບໍ່ກະຈາຍໄປທີ່ອື່ນ. ຢູ່ໃນເຂດພູເຂົາໃນພາກ
ເໜືອຂອງລາວ ແລະ ປະເທດຈີນ ຊຶ່ງມີຫລາຍ
ຊະນິດພັນທີ່ວິວັດຂຶ້ນສະເພາະໃນສາຍຫ້ວຍໃນ
ເຂດທີ່ສູງ. ສາມາດປັບຕົວຢູ່ກັບລະດັບຄວາມສູງ
ແລະຢູ່ສະເພາະສາຍຫ້ວຍນັ້ນໆ ແລະບາງທີ່ໃນ
ຖ້ຳສະເພາະກໍ່ມີ. ດ້ວຍສາເຫດດັ່ງກ່າວ, ທີ່ຢູ່ອາ
ໄສທາງນ້ຳໃນເຂດພູເຂົາ ແມ່ນມີຊະນິດພັນ
Endemic ຫລາຍອັນເນື່ອງມາຈາກເຂດດັ່ງກ່າວ
ເຂົ້າໄປເຖິງຍາກແລະບໍ່ເຄີຍໄດ້ສຳຫລວດມາກ່ອນ
ຫລາຍຊະນິດພັນໃໝ່ຈຶ່ງມັກຈະພົບໃນເຂດນັ້ນ.

ອ່ານເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່:

- Kottelat, M. 2001. Fishes of Laos, Colombo, 198 pp.
- Rainboth, W.J. 1996. Fao species identification field guide for fishery purposes. Fishes of the Cambodia Mekong. Fao, Rome, 265 pp.

*ທ່ານ ຈອນ ວາລໂບ-ຈຳເກນເຊນ ແມ່ນນັກຊີວະວິ
ທະຍາດ້ານປະມົງ ຊຶ່ງເລີຍເຮັດວຽກກັບ ຂະແໜງ
ການປະມົງ ກອງເລຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳ
ຂອງສາກົນ.*

ຄວາມສໍາຄັນຂອງວົງຈອນນໍ້າຖ້ວມຕໍ່ຊັບພະຍາກອນປະມົງ

ໂດຍ: ແອນເດິສ ໂປນເຊນ

ວົງຈອນ ຫລື ຮອບວຽນນໍ້າຖ້ວມ ແມ່ນເປັນຮູບແບບແນວຄວາມຄິດໃໝ່ ສໍາຫລັບເຂດນໍ້າຖ້ວມ
ຕາມແຄມແມ່ນໍ້າ ທີ່ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ຈາກນັກວິທະຍາສາດຢ່າງກວ້າງຂວາງແລ້ວ

ຫລັງແລຈາກຮີບຝັງແມ່ນໍ້າຂອງ ມອງເບິ່ງຕາມ
ກະແສນໍ້າທີ່ໄຫລລົງ ເຫັນປາກົດການທາງທັດສະ
ນິຍະພາບນາໆຊະນິດ ຕາມຈັ່ງຫວະກະແສຂຶ້ນລົງ
ຂອງນໍ້າທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມລະດູການ (ຝົນ ແລະ
ແລ້ງ). ມັນອາດເປັນພາບເກົ່າໆສໍາຫລັບບາງຄົນ
ແລະ ເມື່ອເບິ່ງສາຍນໍ້າຈາກພື້ນດິນຍິ່ງເປັນໜ້າລໍາ
ຄານ ແຕ່ພາບຖ່າຍທາງອາກາດຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ
ແມ່ນເປັນພາບທີ່ດຶງດູດແລະໜ້າຊົມເປັນຢ່າງຍິ່ງ.
ການເຄື່ອນໄຫວທາງດ້ານອຸທິກກະສາດ ຂອງສະ
ພາບນໍ້າຖ້ວມໃນບໍລິເວນທະເລສາບ (Great
Lake) ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງການຂຶ້ນ-ລົງຂອງນໍ້າ
ໃນທະເລສາບ ຊຶ່ງເປັນຈັ່ງຫວະຄ້າຍຄືກັນກັບ
ການເຕັ້ນຂອງໝາກຫົວໃຈເໝືອນກັບວ່າ Great
Lake ເປັນໝາກຫົວໃຈ ຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ ແລະ
ບັນດາສາຂາຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ ແມ່ນເປັນຄືເສັ້ນ
ເລືອດມາລໍ່ລ້ຽງໝາກຫົວໃຈ. ລັກສະນະດັ່ງກ່າວ
ຮຽກວ່າ “ຈັ່ງຫວະ ຫລື ຮອບວຽນຂອງນໍ້າຖ້ວມ”
(Flood pulse), ຮອບວຽນຂອງການຂຶ້ນ-ລົງ
ຂອງແມ່ນໍ້າແມ່ນເປັນປັດໄຈສໍາຄັນຕໍ່ລະບົບນິເວດ
ວິທະຍາຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ. ການທີ່ມີນໍ້າຖ້ວມ ໃນ
ລະດູມໍລະສຸມ (ລະດູຝົນ) ແພ່ອອກກວມບໍລິເວນ
ກວ້າງຂອງເຂດນໍ້າຖ້ວມທີ່ຕິດຕໍ່ກັນກັບສາຍແມ່ນໍ້າ
ທຸກໆປີນັ້ນ ຈຳພວກປາໃນແມ່ນໍ້າຂອງ ແມ່ນສາ
ມາດປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບດັ່ງກ່າວເປັນຢ່າງດີ.
ຊະນິດພັນປາສ່ວນທີ່ມີວົງຈອນຊີວິດທີ່ສະລັບຊັບ
ຊ້ອນແມ່ນໄດ້ໝູນໃຊ້ Flood pulse ເປັນການ
ເລີ່ມຕົ້ນຂອງການເຄື່ອນຍ້າຍ, ແພ່ພັນໄດ້ຫລາຍ
ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງ ແລະຄວາມສາມາດໃນການ

ແພ່ ພັນຢ່າງຫລວງຫລາຍ.

ແນວຄວາມຄິດກ່ຽວກັບ Flood pulse ແມ່ນໄດ້
ມີການພັດທະນາຂຶ້ນມາໃນຊ່ວງທ້າຍຊຸມປີ 1980
ແລະໄດ້ຖືກຮັບຮອງເອົາວ່າ ແນວຄວາມຄິດດັ່ງ
ກ່າວ ເປັນປັດໄຈສໍາຄັນຕໍ່ລະບົບນິເວດຂອງເຂດ
ນໍ້າຖ້ວມ. ຊຶ່ງມີການນຳສະເໜີເປັນຄັ້ງທຳອິດໃນ
ກອງປະຊຸມວິຊາການ Large River
Symposium ຄັ້ງທີ່ໜຶ່ງ ທີ່ປະເທດການາດາ ໃນ
ປີ 1986. ໃນເວລານັ້ນ, ເປັນແນວຄວາມຄິດໃໝ່
ທີ່ໄດ້ອະທິບາຍເຖິງນິເວດວິທະຍາຂອງແມ່ນໍ້າ
ແລະ ຕໍ່ມາເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນກຸ່ມນັກວິທະຍາສາດ
ດ້ານການປະມົງ. ທີ່ກອງປະຊຸມວິຊາການ Large
River Symposium ຄັ້ງທີ່ 2 ຊຶ່ງໄດ້ຈັດ
ຂຶ້ນທີ່ພະນົມເປັນໃນຕົ້ນປີ 2003, ຕົກລົງເປັນ
ເອກະພາບວ່າ ຮອບວຽນ ຫລື ວົງຈອນນໍ້າຖ້ວມ
ແມ່ນເປັນຕົ້ນແບບແນວຄວາມຄິດ ສໍາຫລັບແມ່
ນໍ້າຂະໜາດໃຫຍ່. (ຫາລາຍລະອຽດເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່
www.lars2.org)

ຂໍສະຫລຸບຢ່າງໜຶ່ງກໍຄືວ່າ biomass ຂອງສັດສ່ວນ
ຫລາຍທີ່ຢູ່ໃນແມ່ນໍ້າ ແມ່ນເກີດມາຈາກເຂດນໍ້າ

ຖ້ວມ ຈະແມ່ນໂດຍກົງ ຫລື ໂດຍທາງອ້ອມ. ສາຍແມ່ນ້ຳແມ່ນຖືກໃຊ້ເປັນເສັ້ນທາງເຂົ້າຫາເຂດນ້ຳຖ້ວມ ທີ່ເປັນບ່ອນ ອາໄສ, ເປັນບ່ອນຫາກິນ, ບ່ອນອະນຸບານ ແລະບ່ອນປະສົມພັນ ຫລືໃຊ້ເປັນບ່ອນລີ້ໄພໃນລະດູແລ້ງ. ຜົນຜະລິດປາຈາກອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ ໄດ້ປະເມີນໄວ້ວ່າປະມານ ສອງລ້ານໂຕນແມ່ນໄດ້ຖືກຈັບຂຶ້ນແມ່ລະປີ ສ່ວນຫລາຍແມ່ນຈັບຈາກເຂດນ້ຳຖ້ວມອ້ອມແອ້ມ ແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບ ແລະ ທະເລສາບ ຕະລອດເຖິງເຂດປາກແມ່ນ້ຳ (Delta) ແລະຈາກສາຂາໃຫຍ່ໆຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ. ການໄຫລຂຶ້ນ-ລົງຂອງແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບ ແລະ Flood pulse ແຕ່ລະປີ ແມ່ນມີຄວາມໝາຍສຳຄັນຕໍ່ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງສັດນ້ຳ.

ການທີ່ຈະໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກວົງຈອນນ້ຳຖ້ວມໃຫ້ໄດ້ຫລາຍທີ່ສຸດນັ້ນ ວົງຈອນຊີວິດຂອງປາ ແລະ ສັດນ້ຳອື່ນໆ ຕ້ອງສຳພັນແລະເປັນໄປຕາມທິດ

ທາງດຽວກັນກັບສະພາບນ້ຳຖ້ວມແຕ່ລະປີ. ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາໃນລະດູການໃຫຍ່ໆແມ່ນມີຂັ້ນສອງເທື່ອຄື: ໃນຕົ້ນລະດູຝົນ ແລະທ້າຍລະດູຝົນຕໍ່ໃສ່ລະດູແລ້ງ ເພື່ອອອກໄປຊອກຫາ ບ່ອນປະສົມພັນ ອະນຸບານ ແລະຫາກິນໃນເຂດນ້ຳຖ້ວມ ຫລັງຈາກປາກໍ່ເຄື່ອນຍ້າຍລົງຕາມກະແສນ້ຳອອກຈາກເຂດນ້ຳຖ້ວມກ່ອນນ້ຳຈະແຫ້ງລົງ ປາຊະນິດໃຫຍ່ຈະເລີ້ມເຄື່ອນຍ້າຍກ່ອນ ແລະ ຕາມດ້ວຍຊະນິດພັນຂະໜາດນ້ອຍອື່ນໆ. ຊາວປະມົງໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຈະມີຄວາມຊຳນານດີ ກ່ຽວກັບການຂຶ້ນ-ລ່ອງ ເວລາການເຄື່ອນຍ້າຍ ຂອງແຕ່ລະຊະນິດພັນປາ ຕາມລະດັບການຂຶ້ນ-ລົງຂອງນ້ຳ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຮູ້ຈັກວ່າຈະໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາຊະນິດໃດທີ່ຈະເພາະສົມກັບເວລານັ້ນ. ຊີວິດ ແລະການດຳລົງຊີວິດຂອງຊຸມຊົນຊາວປະມົງແມ່ນຕິດພັນກັບຈັງຫວະຂອງ Flood pulse.

ການປະສົມພັນຂອງປາມີຄວາມສຳພັນກັບນ້ຳຖ້ວມແນວໃດ

ປາສ່ວນຫລາຍ ແມ່ນທຳການປະສົມພັນໃນຕົ້ນລະດູຝົນ, ຊຶ່ງມັນແນ່ໃຈວ່າເມື່ອລູກເກີດມາຈະສາມາດເຂົ້າໄປອະນຸບານແລະຫາກິນຢູ່ເຂດນ້ຳຖ້ວມ ຊຶ່ງຈະຕາມມາໃນຊ່ວງກາງລະດູຝົນ. ບາງຊະນິດແມ່ນທຳການປະສົມພັນໃນເຂດນ້ຳຖ້ວມນັ້ນເລີຍ ຊຶ່ງການປະສົມພັນກໍ່ຈະມີໃນເຂດທີ່ບໍ່ໄກຈາກບ່ອນອະນຸບານລູກອ່ອນ. ບາງຈຳພວກແມ່ນທຳການປະສົມພັນຢູ່ຫ່າງໄກອອກໄປ ຂຶ້ນກັບກະແສນ້ຳທີ່ຈະນຳພາໄຂ່ແລະລູກອ່ອນໄປສູ່ຈຸດໝາຍປາຍທາງນິໄສຂອງປາແມ່ນຕິດພັນສະນິດແໜ້ນກັບຈັງຫວະຂອງນ້ຳຖ້ວມ (Flood pulse). ຫລາຍຊະນິດປາປະສົມພັນໃນແມ່ນ້ຳຂອງເຂດພາກເໜືອຂອງກຳປູ

ເຈງ ຫລືເຂດພາກໃຕ້ຂອງປະເທດລາວ, ອາໄສກະແສນ້ຳພັດເອົາລູກອ່ອນໄຫລລ່ອງມາເປັນລະຍະທາງຫລາຍກວ່າ 500 ກິໂລແມັດ ຈຶ່ງຈະເຂົ້າສູ່ເຂດນ້ຳຖ້ວມພາກໃຕ້ຂອງກຳປູເຈງແລະຫວຽດນາມ. ຫາກພວກມັນປະສົມພັນກ່ອນລະດູປະມານ ສອງອາທິດ ລູກມັນກໍ່ອາດຈະຜິດພາດໃນການເຂົ້າສູ່ ແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບເຂົ້າໄປສູ່ລະບົບຂອງທະເລສາບ.

ດັ່ງທີ່ Flood pulse ເປັນອັນຊັບອກນິໄສຂອງປາ, ປາຈະປັບເຂົ້າກັບສະພາບການປ່ຽນແປງຂອງທຳມະຊາດ. ການປ່ຽນແປງກ່ຽວກັບເວລາຂອງ

ການເລີ່ມເກີດນ້ຳຖ້ວມຈະດີໄດ້ ກໍຕໍ່ເມື່ອມັນຍັງຄົງ ຢູ່ໃນລະດັບ ແລະ ຊ່ວງເວລາທີ່ແນ່ນອນ.

Flood pulse ແມ່ນນຶ່ງໃນການໝູນວຽນທີ່ສຳຄັນ ທາງລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະເປັນປັດ ໄຈທີ່ມະ ນຸດພະຍາຍາມເອົາຊະນະໃນການພັດ ທະນາຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການກະສິກຳ, ການຜະລິດ ກະແສໄຟຟ້າ ແລະ ການປ້ອງກັນນ້ຳຖ້ວມ. ໜ້າທີ່ຕົ້ນຕໍຂອງຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງ ສາກົນ ແມ່ນຊອກຫາຊ່ອງທາງເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມ ສົມດູນທີ່ຍັງຢືນ ລະຫວ່າງຄວາມຕ້ອງການໃນ ການພັດທະນາ ແລະຄວາມຈຳເປັນໃນການຮັກ ສາໄວ້ຊຶ່ງຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງແຫລ່ງຊັບພະຍາ ກອນທຳມະຊາດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ເພື່ອຜົນປະ ຂອງຄົນ ທັງໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ອານາຄົດ. ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸຈຸດປະສົງດັ່ງກ່າວນັ້ນ ພວກເຮົາຕ້ອງ ເຊື່ອໝັ້ນວ່າ:

- ການວາງແຜນພັດທະນາໃນທົ່ວອ່າງແມ່ນ ຕ້ອງລວມເອົາປັດໄຈຂອງເສດຖະກິດ-ສັງ ຄົມ ແລະສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ອາໄສວົງຈອນ ນ້ຳຖ້ວມ ແລະການປະມົງ. ແຜນພັດທະ ນາອ່າງ ຂອງຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳ ຂອງສາກົນ ແມ່ນພາຫະນະທີ່ພື້ນເດັ່ນທີ່ ຈະດຳນິນຕໍ່ໄປ.
- ກົດລະບຽບໃນການຈັດສັນນ້ຳ ທີ່ຮ່າງຂຶ້ນ ໂດຍໂຄງການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຂອງຄະນະກຳ ມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນໄດ້ໃຫ້ຄວາມ ສຳຄັນຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການທາງນິເວດ ແລະ

ຄວາມຕ້ອງການຜົນຜະລິດຈາກການປະ ມົງທີ່ມີຄວາມຍັງຢືນ.

- ສິ່ງກໍ່ສ້າງໃຫຍ່ໆ ເຊັ່ນ ເຂື່ອນ ແມ່ນໄດ້ ມີຂະບວນການຄຸ້ມຄອງ ແລະປົກປັກຮັກ ສາລະບົບນິເວດ ລວມທັງຊັບພະຍາກອນ ການປະມົງ. ການປ່ອຍນ້ຳຕ້ອງມີຫຼັກ ການແບບຍັງຢືນ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນຜົນກະ ທົບຕໍ່ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງລຳແມ່ນ້ຳ ເຊັ່ນ ການປ່ອຍນ້ຳທີ່ຫລວງຫລາຍໃນເວ ລາດຽວຈາກອ່າງເກັບນ້ຳໃນລະດູແລ້ງ ແມ່ນຈະເກີດການສູນເສຍຕໍ່ສັງຄົມ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມບໍລະເວນທາງໃຕ້ອ່າງ.
- ຜູ້ຄຸ້ມຄອງວາງແຜນ ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າ ດ້ານການປະມົງ ຄວນໃຫ້ຄວາມສຳຄັນ ຂອງວົງຈອນນ້ຳຖ້ວມ ທີ່ມີຕໍ່ການປະມົງ ແລະເຮັດແນວໃດເພື່ອໃຫ້ພາກສ່ວນອື່ນໆ ເຂົ້າໃຈບັນຫາດັ່ງກ່າວໄດ້ງ່າຍຂຶ້ນ.

ວົງຈອນນ້ຳຖ້ວມເໝືອນກັບຈັງຫວະການເຕັ້ນຂອງ ຫົວໃຈ ຖ້າຫາກຫົວໃຈຢຸດເຕັ້ນ ລະບົບອື່ນໆກໍຈະ ເຊົາເຮັດວຽກໄປຕາມໆກັນ.

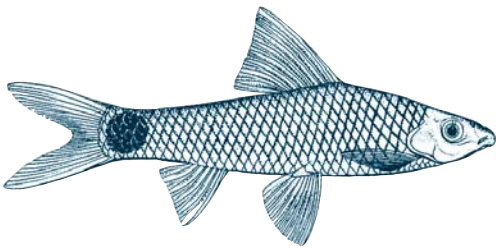
ກ່ຽວກັບຜູ້ຂຽນ:

ທ່ານ ແອນເດິສ ໂປນເຊ່ນ ແມ່ນນັກ ຊີວະວິທະຍາການປະມົງ ຊຶ່ງເຄີຍເຮັດ ວຽກກັບຂະແໜງການປະມົງ ຂອງກອງ ເລຂາ ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງ ສາກົນ

ຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ

ປາທີ່ທຳການເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນມີສ່ວນຮັກສາລະດັບການຜະລິດຂອງການປະມົງໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມນີ້ ດັ່ງນັ້ນ ການຄຸ້ມຄອງ ແລະປ້ອງກັນຂະບວນການດັ່ງກ່າວ ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງອາໄສການຮ່ວມມືຂອງບັນດາປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຢ່າງແຂງແຮງ

ປາຊະນິດນຶ່ງດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນເຂດນ້ຳອຸ່ນຂອງທະເລຈີນໃຕ້, ແຕ່ຖືກຈັບໄດ້ໃນເຂດໃນເຂດນ້ຳເຢັນເໜືອນ້ຳຕົກຄອນພະເພັງຂຶ້ນໄປ ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າມັນລອຍໄດ້ກວ່າ 3000 ກິໂລແມັດເໝືອນກັບປາບາງຊະນິດໃນແມ່ນ້ຳອາມາຊອນ (Amazon), ແຕ່ປາຊວາຍຫາງເຫລືອງ (*Pangasius krempfi*) ເປັນປາທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍໄກທີ່ສຸດໃນແມ່ນ້ຳຂອງ. ຈາກການສຶກສາທາງການປ່ຽນແປງທາງກຳມັນຕະລັງສີ (Isotope) ໃນເວລາບໍ່ນານມານີ້ພົບວ່າ ປາຊວາຍຫາງເຫລືອງ ທີ່ຈັບໄດ້ໃນນ້ຳເຂດປະເທດລາວ ແມ່ນເຄື່ອນຍ້າຍມາຈາກປາກແມ່ນ້ຳຂອງ ທີ່ ຫວຽດນາມຜ່ານກຳປູເຈຍຂຶ້ນມາ. ຊະນິດດຽວກັນກໍ່ພົບໄດ້ໃນເຂດເໜືອຂຶ້ນໄປອີກ ຈຶ່ງເວົ້າໄດ້ວ່າ ມັນເປັນຊະນິດປາພິເສດ ທີ່ຜ່ານຊາຍແດນທັງສີ່ປະເທດໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມນີ້. ການເດີນທາງລະຍະໄກໄປທົ່ວອ່າງນ້ຳຂອງດັ່ງກ່າວຂອງປາຊວາຍຫາງເຫລືອງ ແມ່ນຄ້າຍຄືກັນກັບການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາບິກ (*Pangasianodon gigas*) ຊຶ່ງໃນປັດຈຸບັນປາບິກເປັນປາທີ່ຍາກທີ່ສຸດແລ້ວ, ໃນຊຸມປີຜ່ານມານີ້ ມີພຽງຈຳນວນນ້ອຍນຶ່ງ ທີ່ລາຍງານວ່າຈັບໄດ້ຈາກສອງບ່ອນໃນອ່າງນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ

ຄື: ເຂດແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບໃນປະເທດກຳປູເຈຍ ແລະຢູ່ຊາຍແດນລະຫວ່າງປະເທດໄທ ແລະລາວ (ເຂດຊຽງຂອງ-ຫ້ວຍຊາຍ). ປາບິກຈາກສອງບ່ອນນີ້ຈະມາແມ່ນສາຍພັນດຽວກັນ ຫລືບໍ່ນັ້ນຍັງບໍ່ທັນເວົ້າໄດ້, ຖ້າຫາກແມ່ນສາຍພັນດຽວກັນ ກໍ່ໝາຍຄວາມວ່າ ປາບິກແມ່ນຊະນິດນຶ່ງ ທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍເປັນລະຍະທາງໄກເກີນກວ່າ 1000 ກິໂລແມັດ.

ເປັນຫຍັງປາຈະມີການເຄື່ອນຍ້າຍ ?

ໂດຍປົກກະຕິ ເປັນເພາະຖິ່ນທີ່ອາໄສທີ່ຈຳເປັນຕໍ່ການດຳລົງຢູ່ຂອງມັນ ແມ່ນຢູ່ແຍກແຕກຕ່າງທີ່ກັນທັງຊ່ວງເວລາແລະສະຖານທີ່. ການເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນເປັນໄປຕາມການປ່ຽນແປງຂອງລະດູການສະພາບແວດລ້ອມ ແລະຄວາມເພາະສົມຂອງຖິ່ນທີ່ອາໄສ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຈຳພວກປາໃນແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ມັກເຄື່ອນຍ້າຍ ຈະໃຊ້ຊີວິດລື້ໄພຢູ່ຕາມວັງເລິກໃນລຳແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະສາຂາໃນລະດູແລ້ງ. ເວລາລະດັບນ້ຳເລີ້ມສູງຂຶ້ນໃນຕົ້ນລະດູມໍລະສົມ (ລະດູຝົນ) ເປັນສັນຍານບອກໃຫ້ປາເລີ້ມທຳການເຄື່ອນຍ້າຍ ອອກໄປສູ່ບ່ອນປະສົມພັນແລະວາງໄຂ່ໃນເຂດນ້ຳຖ້ວມຕ່າງໆ. ຫລັງຈາກຫລາຍເດືອນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດນ້ຳຖ້ວມຜ່ານໄປ ເມື່ອລະດັບນ້ຳເລີ້ມຫລຸດລົງໃນຊ່ວງທ້າຍລະດູຝົນ ເປັນສັນຍານບອກວ່າ ເຖິງເວລາທີ່ຈະຕ້ອງເຄື່ອນຍ້າຍກັບຄືນໄປສູ່ບ່ອນປອດໄພ ກ່ອນທີ່ນ້ຳໃນເຂດນ້ຳຖ້ວມຈະແຫ້ງຂອດ.

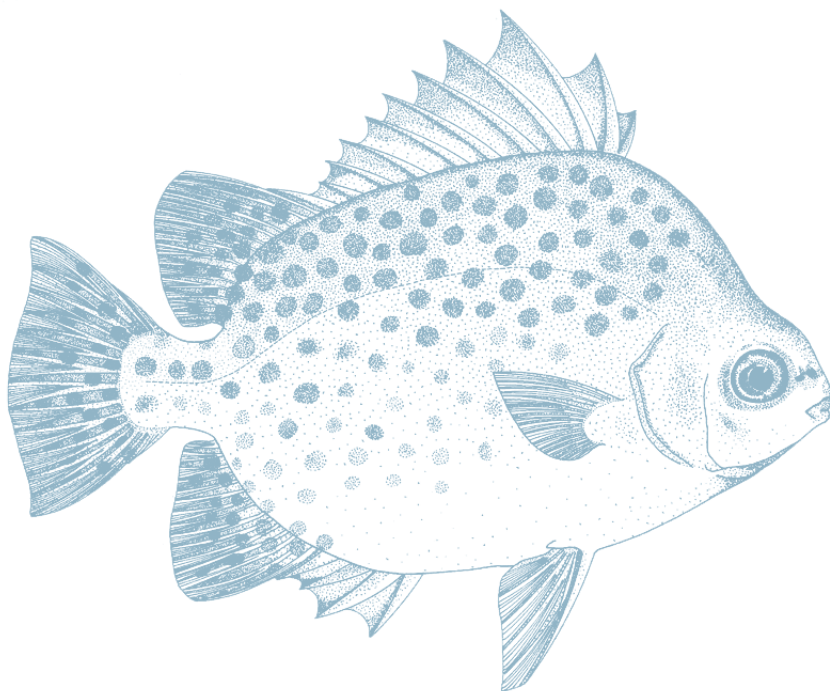
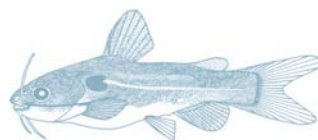
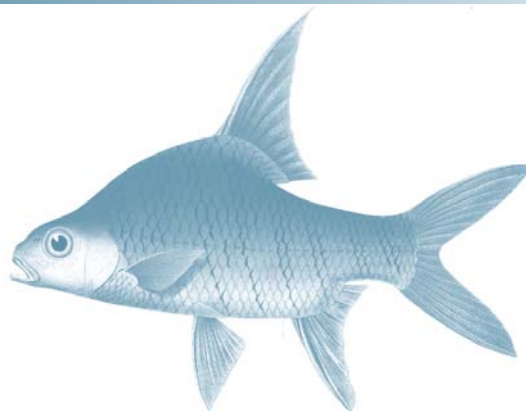
ໂດຍວິທີການນີ້, ປາຈະເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນຂຶ້ນກັບລະດູການເຄື່ອນຍ້າຍຂຶ້ນ ຫລືລ່ອງ ຈາກລະຫວ່າງເຂດນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ບ່ອນລີ້ໄພໃນລຳແມ່ນ້ຳຂອງ, ຍະລະທາງການເຄື່ອນຍ້າຍແມ່ນຫລາຍຮ້ອຍກິໂລແມັດ ຕົວຢ່າງຄື ຈາກເຂດນ້ຳຖ້ວມບໍລິເວນທະເລສາບ ກຳປູເຈຍ ໄປຫາເຂດວັງເລິກໃນລຳນ້ຳຂອງ ຢູ່ບໍລິເວນພາກເໜືອ ຂອງກຳປູເຈຍ ແລະ ເຂດພາກໃຕ້ ຂອງລາວ.

ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ລຽບຕາມແມ່ນ້ຳໄດ້ປັບວິທີການຫາປາເຂົ້າກັບການເຄື່ອນຍ້າຍຂຶ້ນ-ລົງຂອງປາ. ເຂົາເຈົ້າຮູ້ຈັກດີວ່າປາຊະນິດໃດ ຂຶ້ນ-ລ່ອງເມື່ອໃດ ແລະ ຈະໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາຊະນິດໃດ, ບາງຄົນກະທັ້ງຕິດຕາມໄປກັບຂະບວນການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາແລະກາຍເປັນປະເພນີ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳທີ່ສຳຄັນຂອງປະຊາຊົນໃນອ່າງນ້ຳຂອງ. ມີປາຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍບາງຊະນິດມີລັກສະນະສະເພາະ ແລະມີຄວາມສະລັບຊັບຊ້ອນ ເຖິງແມ່ນວ່າ Flood pulse ຈະມີຜົນຕໍ່ການເຄື່ອນຍ້າຍກໍຕາມ ແຕ່ມີປາບາງຊະນິດກໍຍັງມີນິໄສການເຄື່ອນຍ້າຍສະເພາະ ໂດຍບໍ່ຂຶ້ນກັບວົງຈອນຂອງນ້ຳຖ້ວມ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ປາເອີນ (*Probarbus jullieni*) ຈະເຄື່ອນຍ້າຍໃນລະຫວ່າງເດືອນທັນວາ ຫາ ເດືອນກຸມພາ ຊ່ວງກາງລະດູແລ້ງ. ຊຶ່ງເປັນຊ່ວງເວລາການຫາປາທີ່ສຳຄັນ ຢູ່ເໜືອຄອນພະເພັງ ພາກໃຕ້ຂອງລາວ ແລະເຂດອື່ນໆ ຕາມລຳນ້ຳຂອງກໍມີເຊັ່ນກັນ. ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາຫລາຍຊະນິດແມ່ນພົວພັນເຖິງວົງຈອນຂອງດວງເດືອນ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ການລ່ອງລົງຂອງປາຢ່າງເປັນຂະບວນຢູ່ແມ່ນ້ຳຕົງເລສາບ ຊຶ່ງຈຸດສູງສຸດແມ່ນໃນເວລາເດືອນເພັງ (ຂຶ້ນ 15 ຄ່ຳ) ໃນ 4-5 ເດືອນຂອງລະດູແລ້ງ, ຊຶ່ງພົບຫລາຍກ່ວາໝູ່ແມ່ນປາສ້ອຍ (*Henicorhynchus*) ກຳປູເຈຍເອີ້ນວ່າ ເຕຣຽນ, ໄທເອີ້ນວ່າ ປລາ

ສ້ອຍ ແລະຫວຽດນາມເອີ້ນວ່າ ກາລົງ ຊຶ່ງເປັນປາຊະນິດນ້ອຍໃນຕະກຸນ Cyprinid, ຊຶ່ງຈັບໄດ້ທົ່ວໄປໃນອ່າງນ້ຳຂອງ, ມັນເຄື່ອນຍ້າຍຈາກເຂດ Delta ໃນຫວຽດນາມ ແລະຈາກເຂດນ້ຳຖ້ວມພາກໃຕ້ກຳປູເຈຍ ຫາພາກເໜືອຂອງກຳປູເຈຍ ແລະພາກໃຕ້ຂອງລາວ ຕະລອດຮອດພາກຕາເວັນອອກສ່ຽງເໜືອຂອງໄທ ຊຶ່ງອາດຈະແມ່ນຈາກຫລາຍກຸ່ມທີ່ພົບເຫັນໃນເຂດເໜືອສຸດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ສະນັ້ນການຄຸ້ມຄອງ ຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດຮ່ວມກັນທັງສີ່ປະເທດໃນອ່າງນ້ຳຂອງຕອນລຸ່ມ. ເພື່ອປົກປັກຮັກສາ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຈຳພວກປາທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍ ຄວນປະຕິບັດຕາມບາງມາດຕະການດັ່ງນີ້:

- ການວາງແຜນໂຄງການພັດທະນາຕ່າງໆ ໃນທົ່ວອ່າງແມ່ນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງ, ແລະຄວນອະນຸມັດແຕ່ໂຄງການທີ່ມີຜົນກະທົບນ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ເສັ້ນທາງການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາຕາມລຳນ້ຳຂອງ ແລະສາຂາໃຫຍ່ໆ.
- ຄວນພິຈາລະນາຄຸນຄ່າຕົວຈິງຂອງການປະມົງທີ່ຈະເກີດຈາກຜົນກະທົບຂອງການພັດທະນາໂຄງການ ໃນຊ່ວງເລີ່ມຕົ້ນຂອງການສຶກສາ ແລະສ້າງແຜນການ.
- ບົດຮຽນຈາກໂຄງການພັດທະນາແຫລ່ງນ້ຳທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ການປະມົງ ຕ້ອງມີມາດຕະການ ແລະຄວນຮ່ວມມືກັບຜູ້ຊ່ຽວຊານການປະມົງ ແລະສິ່ງແວດລ້ອມໃນການວາງມາດຕະການ ແລະເອົາເຂົ້າໃນການອອກແບບໂຄງການ ແລະວິທີການຄຸ້ມຄອງໃນອານາຄົດ.

- ຂະແໜງການທີ່ຄູ່ມຄອງການປະມົງຄວນ
ຮ່ວມມືໃນການລາຍງານບໍລິມາດການຈັບ
ປາຕົວຈິງ, ເພື່ອຄູ່ມຄອງບໍ່ໃຫ້ຈັບປາເກີນ
ຂອບເຂດ ແລະຮັກສາຄວາມສົມດູນລະ
ຫວ່າງຄວາມສາມາດໃນການຜະລິດແລະ
ການຈັບໂດຍສະເພາະຈຳພວກປາທີ່ມີ
ການເຄື່ອນຍ້າຍ.

ເຖິງເວລາແລ້ວທີ່ຈະຕ້ອງປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງການປະມົງນ້ຳຈົດຄືນໃໝ່

ໂດຍ: ປິເຕີ ສະຕາຣ

*ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຊີວິດໃນແມ່ນ້ຳແມ່ນໄດ້ປະເມີນມູນຄ່າຕໍ່ກໍ່ວ່າຄວາມເປັນຈິງ ກອງປະຊຸມ
ວິຊາການສາກົນຈັດຂຶ້ນທີ່ ພະນົມເປັນບໍ່ນານມານີໄດ້ສະຫລຸບວ່າ ມູນຄ່າທີ່ແທ້ຈິງຂອງມັນ
ທີ່ໄດ້ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຜະລິດອາຫານຕ້ອງໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາຄືນ*

ແມ່ນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່ ແມ່ນໄດ້ປະກອບສ່ວນຈຳນວນຫລວງຫລາຍໃຫ້ແກ່ຊີວະນາໆພັນທາງນ້ຳຂອງໂລກ, ຈຳນວນຊະນິດພັນປາແມ່ນປານ້ຳຈົດກວມເອົາ ເກີນກ່ວາເຄິ່ງຂອງຊະນິດພັນປາ ຂອງໂລກ. ຫລາຍໄປກ່ວານັ້ນ, ໃນແມ່ນ້ຳ ແມ່ນມີຊະນິດພັນປາທີ່ຫາຍາກ ແລະ ໃກ້ສູນພັນ ຫລາຍກ່ວາແຫ່ງນິເວດນ້ຳອື່ນໆ. ມີຫລັກຖານໃນມຸ່ງມານີສະແດງ ໃຫ້ເຫັນວ່າຈຳນວນປະຊຸມຊົນທີ່ອາໄສແມ່ນ້ຳ ເປັນແຫຼ່ງທາອາຫານ ແລະ ສ້າງວຽກງານ ແມ່ນເຕັມຂຶ້ນກ່ວາການຄາດຄິດໄວ້ແຕ່ກ່ອນຫລາຍ. ຈາກການສຶກສາກໍ່ພົບວ່າ ປາແມ່ນແຫຼ່ງທາດອາຫານ ທີ່ສຳຄັນ ແລະ ລາຄາຖືກຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງຊາວຊົນນະບົດທີ່ທຸກຍາກ ທີ່ຫາອັນອັນທົດແທນບໍ່ໄດ້ອີກແລ້ວ. ນັກວິຊາການກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳ ແລະ ນັກຄຸ້ມຄອງໃນທົ່ວໂລກໄດ້ເຫັນພ້ອມກັນວ່າ ປາ ແລະ ຊັບພະຍາກອນສັດນ້ຳຕ່າງໃນແຫຼ່ງນ້ຳຈົດຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການປະເມີນຄຸນຄ່າໃໝ່ ເພື່ອສະທ້ອນເຖິງບົດບາດ ຄວາມສຳຄັນທີ່ມີຕໍ່ການຜະລິດອາຫານ.

ການປັບປຸງ ການປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຊີວິດໃນແມ່ນ້ຳແມ່ນນຶ່ງໃນແປດຂໍ້ທີ່ສະເໜີໃນກອງປະຊຸມວິຊາການສາກົນຄັ້ງທີສອງ ວ່າດ້ວຍ ການຄຸ້ມຄອງແມ່ນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່ ວ່າ

ດ້ວຍການປະມົງ ຈັດຂຶ້ນທີ່ນະຄອນພະນົມເປັນ ໂດຍການໃຫ້ກຽດເປີດກອງປະຊຸມໂດຍ ສົມເດັດຮຸນເຊນ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີແຫ່ງລາດຊະອານາຈັກກຳປູເຈຍ. ກອງປະຊຸມແມ່ນໄດ້ໄຂຂຶ້ນໃນກາງເດືອນກຸມພາ 2003 ຊຶ່ງດຳເນີນໄປເປັນເວລາ 4 ວັນ, ມີນັກວິທະຍາສາດຈຳນວນ 220 ຄົນ ຊຶ່ງເປັນຕົວແທນຂອງ 96 ແມ່ນ້ຳໃຫຍ່ໆທົ່ວໂລກເຂົ້າຮ່ວມ. (ຄັ້ງທຳອິດແມ່ນຈັດຂຶ້ນໃນປີ 1986) ຄັ້ງນີ້ຈັດໂດຍ ຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງສາກົນ (MRC), ອົງການອາຫານ ແລະ ການກະເສດ ຂອງສະຫະ ປະຊາຊາດ (FAO) ແລະ ກົມປະມົງ ກະຊວງກະສິກຳ ປ່າໄມ້ ແລະ ປະມົງຂອງກຳປູເຈຍ.

ໃນບົດຖະແຫລງການ, ກອງປະຊຸມໃຫ້ຂໍ້ສັງເກດວ່າ ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ການປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງການປະມົງນ້ຳຈົດຍັງຕ່ຳໃນການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນຂະບວນການຮັບປະກັນສະບຽງອາຫານ, ການສ້າງລາຍຮັບ ແລະ ໜ້າທີ່ຕໍ່ລະບົບນິເວດວິທະຍາ. ຍິ່ງໄປກ່ວານັ້ນ, ສ່ວນຫລາຍປາທີ່ຈັບເພື່ອການບໍລິໂພກ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ເຂົ້າໃນຂະບວນການປະເມີນຄຸນຄ່າ. ວິທີການປະເມີນທີ່ໃຊ້ຢູ່ທົ່ວໄປຄືການໃຊ້ຫລັກການການປະເມີນຕົ້ນທຶນ ແລະ ກຳໄລ ຊຶ່ງອາດຈະຍັງບໍ່ທັນກວມລວມເຖິງຄຸນຄ່າບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງແມ່ນ້ຳເທົ່າທີ່ຄວນໃນຖະແຫລງການຍັງໄດ້ເວົ້າວ່າ ຄວນມີວິທີການທີ່ກວ້າງຂວາງກ່ວານີ້ ເພື່ອບົກສູງບົດບາດ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງທີ່ມີຕໍ່ການດຳລົງຊີ

ວິດຂອງຊາວຊົນນະບົດ. ການປະເມີນຄຸນຄ່າຂອງ ຊັບພະຍາກອນແຫ່ງນ້ຳທີ່ມີຊີວິດທີ່ດີແມ່ນມີ ຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສະເໝີພາບ ໃນການນຳໃຊ້ຮ່ວມກັບຂະແໜງການອື່ນທີ່ໃຊ້ຜົນ ປະໂຫຍດຈາກແມ່ນ້ຳທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ.

ກອງປະຊຸມຍັງໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ເຕັມຄວາມເຂົ້າໃຈ ເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງທີ່ມີຕໍ່ເສດຖະ ກິດ ແລະ ສັງຄົມຕື່ມອີກ ທັງໄກ້ຊິດກັບສະພາບ ແວດລ້ອມ ແລະ ຜູ້ຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນແຫ່ງ ນ້ຳ ແລະ ຜູ້ຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນການປະມົງ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຍັງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຈັດ ຕັ້ງກົນໄກລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບພາກພື້ນ ໃນ ການນຳເອົາຄວາມຕ້ອງການຂອງຊຸມຊົນທີ່ອົງອາ ໄສຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຊີວິດໃນແມ່ນ້ຳ. ຂໍສະເໜີ

ຄວາມຕ້ອງການ ການຊຸກຍູ້ທາງດ້ານນະໂຍບາຍ

ຖະແລງການຍັງເຕືອນວ່າເພື່ອຈະເຮັດໃຫ້ການປົກ ປັກຮັກສາຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງແມ່ນ້ຳ ແລະ ການຟື້ນຟູປ່ອນເຊື່ອມໂຊມໄດ້ດີຕ້ອງມີການຊຸກຍູ້ ດ້ວຍນະໂຍບາຍໃນທຸກລະດັບຂອງສັງຄົມ ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ເຫັນຄວາມຈຳເປັນຂອງຜູ້ຊົມໃຊ້ຊັບ

ພະຍາກອນ ແລະ ສັງຄົມທົ່ວໄປຢ່າງກ້ວາງຂວາງ. ຈຳເປັນຕ້ອງມີຂໍ້ມູນທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ພຽງ ພໍ ກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າ ແລະ ບົດບາດໜ້າທີ່ຂອງແມ່ນ້ຳ ຕະລອດເຖິງຜົນກະທົບຈາກຜູ້ນຳໃຊ້ຊັບພະຍາ ກອນອື່ນໆ. ຂະແໜງການປະມົງ ຈະຕ້ອງບໍ່ເຮັດ ສະເພາະເຈາະຈົງອີກຢ່າງນຶ່ງ ແມ່ນການເຕັມການ ປົກປັກຮັກສາດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມແບບຍືນຍົງເຂົ້າ ໃນແຜນການປະຕິບັດຕົວຈິງໃນການໃຊ້ແຫຼ່ງທີ່ ອາໄສໃນແມ່ນ້ຳ, ຮັບຮູ້ຄວາມຈຳເປັນຂອງການ ໄຫລຂອງນ້ຳ ແລະ ລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນ້ຳ ຕະລອດເຖິງລະບົບນິເວດຂອງເຂດນ້ຳຖ້ວມ, ບຳ ລຸງຮັກສາ ແລະ ຟື້ນຟູປ່ອນທີ່ເຊື່ອມໂຊມຄືນໃໝ່ ໃນບ່ອນທີ່ມີຄວາມອາດສາມາດເຮັດໄດ້.

ຖະແລງການຍັງໄດ້ກ່າວວ່າ ມີຄວາມຈຳເປັນອັນ ຮີບດ່ວນ ທີ່ຈະຕ້ອງຟື້ນຟູລະບົບນິເວດທີ່ເຊື່ອມ ໂຊມ ເຖິງແມ່ນວ່າມັນຈະສິ້ນເບື້ອງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ສູງ ແລະ ໃຊ້ເວລາຍາວນານ ແຕ່ກໍມີການກະທຳທີ່ ສຳເຫລັດມາແລ້ວຫລາຍບ່ອນ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ຄ່າຟື້ນຟູຈະສູງກ່ວາຜົນທີ່ຈະຄືນຈາກສິ່ງທີ່ຖືກທຳ ລາຍໄປແລ້ວນັ້ນ. ນັ້ນເປັນການຊັບອກຢ່າງຈະ ແຈ້ງວ່າ ການປົກປັກຮັກສາ ແມ່ນດີກ່ວາການຟື້ນ ຟູຕາມຫລັງ.

ລຳພັງຜູ້ດຽວ ແຕ່ຕ້ອງມີການປະສານງານ ແລະ ແລກປ່ຽນຂ່າວສານຂໍ້ມູນກັບສັງຄົມ ແລະ ຜູ້ທີ່ນຳ ໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແຫ່ງນ້ຳຈືດຂອງພາກສ່ວນ ອື່ນໆ ເພື່ອສ້າງຄວາມສະເໝີພາບ ແບບຍືນຍົງ ໃຫ້ແກ່ຊັບພະຍາກອນປະມົງ.

ກອງປະຊຸມຍັງໃຫ້ຂໍ້ສັງເກດວ່າ ປະຊາຄົມໂລກໄດ້ ເລີ່ມເຫັນເຖິງຄຸນຄ່າຂອງຊັບພະຍາກອນແຫ່ງ ນ້ຳຈືດທີ່ມີຊີວິດຫລາຍຂຶ້ນ ແລະ ໄດ້ຊຸກຍູ້ໃນການ ພັດທະນາຕ່າງໆຫລາຍຮູບແບບ ເຊັ່ນ ການຍົກ ເລີກການສ້າງເຂື່ອນ ແລະ ການປ່ອຍປາຄືນສູ່ແມ່

ນ້ຳ ເຊັ່ນ ການປ່ອຍປາຊານມອນຄືນເພື່ອຟື້ນຟູ ແມ່ນ້ຳທີ່ຖືກທຳລາຍໄປໃຫ້ຄືນມາສູ່ສະພາບເດີມ. ໃນຂະນະດຽວກັນ ກອງປະຊຸມກໍ່ເສຍດາຍ ທີ່ການ ປະມົງນ້ຳຈືດໄດ້ຖືກເບິ່ງໃນລະດັບຕ່ຳຢູ່ໃນການປະ ຊຸມໂລກວ່າດ້ວຍການພັດທະນາແບບຍັງຢືນ ຈັດ ຂຶ້ນທີ່ ໂຈຮານເນດສເບີກ (Johannesburg) ໃນປີ 2002.

ຜົນຂອງຖະແລງການຮ່ວມຂອງການປະຊຸມວິຊາ ການ LARS 2, ໄດ້ເນັ້ນໜັກເຖິງຄວາມສຳຄັນ ທາງດ້ານນະໂຍບາຍຕໍ່ຄຸນຄ່າຂອງຊັບພະຍາກອນ ທີ່ມີຊີວິດຂອງແມ່ນ້ຳ ແລະກະຈ່າງແຈ້ງຕື່ມຂຶ້ນໃນ ເວທີການປະຊຸມໂລກວ່າດ້ວຍນ້ຳ ຄັ້ງທີ 3 (The Third World Water Forum) ຈັດຂຶ້ນທີ່ ນະ ຄອນກຽວໂຕ ປະເທດຍີ່ປຸ່ນ ໃນເດືອນ ມີນາ 2003, ທີ່ກອາທິດຫລັງຈາກ ກອງປະຊຸມວິຊາ ການ (LARS 2) ທີ່ພະນົມເປັນ. ໃນປະຕິນຍາ ຮ່ວມ ລັດຖະມົນຕີຈາກທົ່ວໂລກ ໄດ້ເຫັນຄວາມ

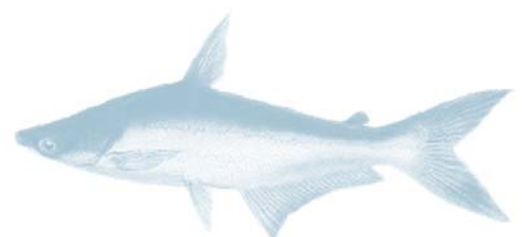
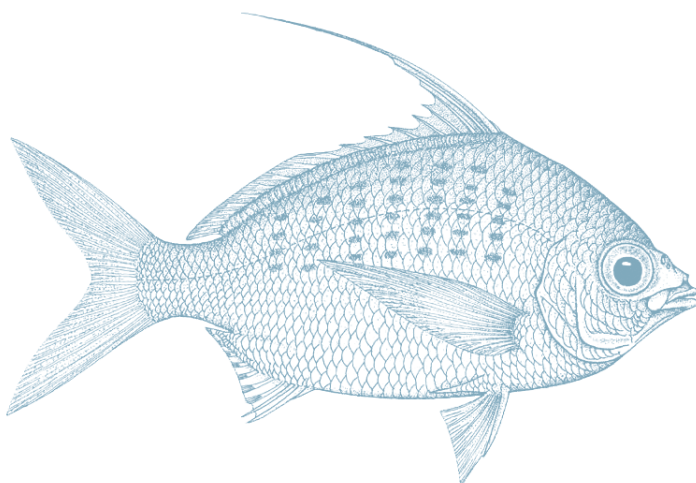
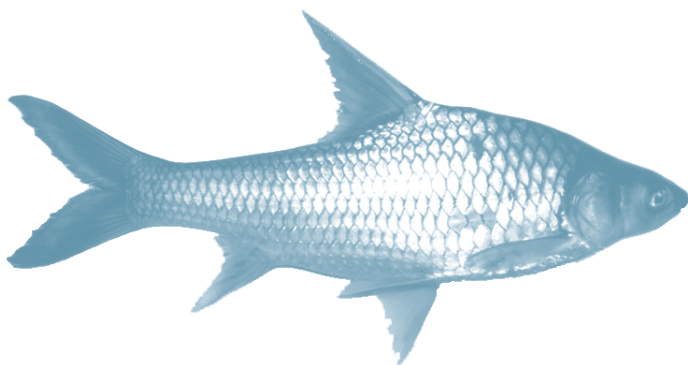
ສຳຄັນຂອງການປະມົງນ້ຳຈືດວ່າເປັນແຫລ່ງຜະ ລິດອາຫານທີ່ສຳຄັນຫລາຍ ຜົນຜະລິດປານ້ຳຈືດ ຈະຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ເຖິງການປັບປຸງຄຸນນະພາບ ນ້ຳ ແລະ ປະລິມານນ້ຳໃນແມ່ນ້ຳ ທັງປ້ອງກັນ ແລະຟື້ນຟູເຂດປະສົມພັນຂອງມັນ.

ໝາຍເຫດ ! ບົດທີ່ສະເໜີໃນກອງປະຊຸມ

LARS 2 ສາມາດຫາໄດ້ທີ່ www.lars2.org .

ບົດສະລຸບຫຍໍ້ ຂອງແຕ່ລະບົດສະເໜີ ແມ່ນໄດ້ ເຮັດເປັນປຶ້ມ ຫາໄດ້ໄດ້ທີ່ສູນຂໍ້ມູນຂອງ ກອງເລ ຂາຄະນະກຳມາທິການແມ່ນ້ຳຂອງ ຕິດຕໍ່ທາງ email ໄດ້ທີ່: doc.center@mrcmekong.org

ກ່ຽວກັບຜູ້ຂຽນ: ທ່ານ Peter Starr –ເປັນນັກ ຂຽນດ້ານເສດຖະກິດ ແລະທັງເປັນບັນນາທິການ ຂອງ ວາລະສານ Catch & Culture

ຕຳນານລາວ ກຸ່ງວັກບປາບິກ

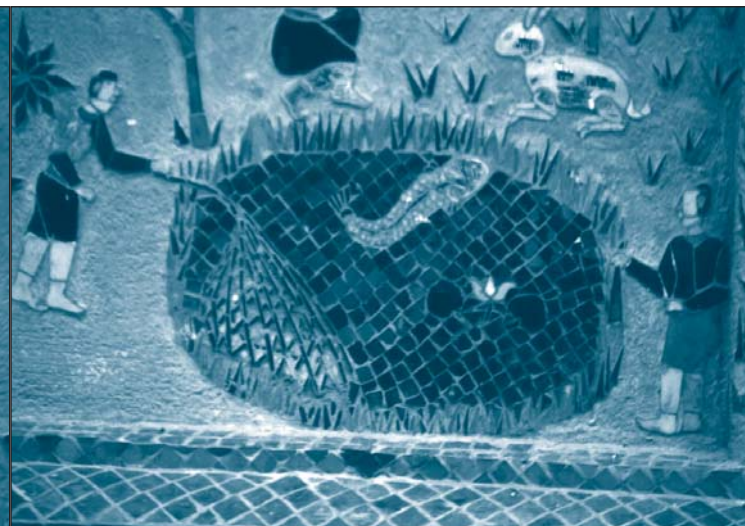
ໃນປະເທດລາວຜ່ານມາ ປາບິກໄດ້ກາຍເປັນຮີດຄອງປະເພນີການເຄົາລົບນັບຖື
ທີ່ຕິດພັນກັບ ຈິດວິນຍານ ພະລາຊະປະເພນີ ແລະການບູຊາສິ່ງສັກສິດ

ຫລາຍທົດສັດຕະວັດທີ່ຜ່ານມາ ປາບິກແມ່ນຫາ
ຈັບໄດ້ໃນແມ່ນ້ຳຂອງ ຂອງລາວເປັນປົກກະຕິ
ແລະ ສາມາດຈັບໄດ້ໃກ້ໆວຽງຈັນ. ໃນຊ່ວງເດືອນ
ກຸມພາຂອງທຸກປີ ປະຊາຊົນຈະມາຕັ້ງຜາມຮ່ວມ
ກັນຢູ່ທີ່ບ້ານອ່າງນ້ອຍ ເພື່ອຈັດພິທີການຈັບປາບິກ
ໂດຍການບູຊາດ້ວຍເຂົ້າຕອກດອກໄມ້ແກ່ດວງວິນ
ຍານສິ່ງສັກສິດ, ໃນພິທີດັ່ງກ່າວ ຜູ້ອາວຸໂສຜູ້ນຶ່ງທີ່
ມີຄວາມສາມາດຕິດຕໍ່ກັບດວງວິນຍານ ແລະພະ
ນັກງານລະດັບສູງ ບາງຄັ້ງແມ່ນແຕ່ເຈົ້າມະຫາຊີ
ວິດກໍ່ສະເດັດເຂົ້າຮ່ວມໃນພິທີດ້ວຍ. ປາຕົວທຳອິດ
ທີ່ຈັບໄດ້ ຈະເປັນຂອງດວງວິນຍານທີ່ສັກສິດ
ແລະ ຜູ້ອາວຸໂສ ທີ່ນຳພາເຮັດພິທີ, ຕົວທີ່ສອງ
ຈະຖວາຍແກ່ເຈົ້າມະຫາຊີວິດ ຫລືພະນັກງານ
ລະດັບສູງ ຈາກນັ້ນປາທີ່ຈັບຕົວຕ່ຳໄປກໍ່ຈະເປັນ
ຂອງປະຊາຊົນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນພິທີການຈັບປາ.
ອີງຕາມການບອກເລົ່າຂອງ ທ່ານ ສິນທະວົງ
ວິລະວົງ, ນັກວິຊາການດ້ານການປະມົງ ທີ່ສູນຄົ້ນ
ຄວ້າການປະມົງ (LARRc) ຂອງ ສປປ.ລາວ

ຊາວປະມົງຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ເຊື່ອຖືກັນວ່າ ປາບິກແມ່ນ
ແຕກຕ່າງກັບປາຊະນິດອື່ນໆ, ມັນບໍ່ຢ້ານໃນການ
ທີ່ຈະຖືກຈັບ ມັນຈະລອຍສວນ ຫລືໄປຕາມເຮືອ
ຫາປາ. ຍິ່ງໄປກ່ວານັ້ນ ເໝືອນກັບວ່າມັນສະລະ
ຊີວິດມັນເອງ ໂດຍການເອົາທາງຂ້າງເຂົ້າຫາມອງ
ແທນທີ່ຈະເອົາຫົວເຂົ້າຕຳມອງຄືກັບປາຊະນິດ
ອື່ນໆ. ຕຳນານຍັງໄດ້ບອກວ່າ ທຸກປີຈະພົບປາ
ບິກໄດ້ໃນຖ້ຳທີ່ຊື່ວ່າ “ຖ້ຳປາບິກ” ໃນເຂດຫລວງ
ພະບາງ. ການເຕົ້າໂຮມກັນປະຈຳປີເປັນການຊື້
ບອກວ່າ ປາຕົວໃດຈະຂຶ້ນໄປສູ່ປ່ອນປະສົມພັນ
ທາງເໜືອ ແລະປາຕົວໃດຈະສະລະຕົວເອງໃຫ້
ແກ່ຊາວປະມົງ.

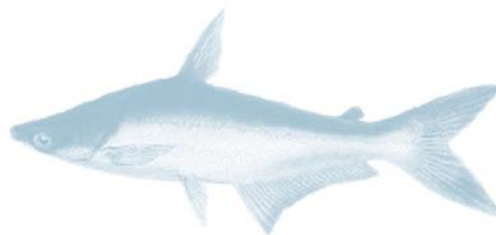
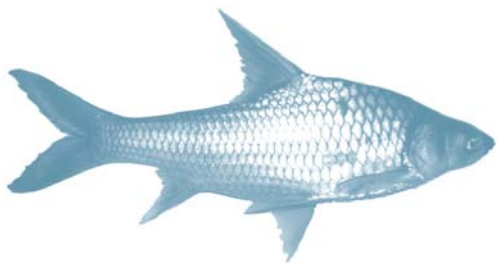
ຕຳນານຂອງເຈົ້າມະຫາຊີວິດ ສຸລະຍະວົງສາ
ກຸ່ງວັກບປາບິກ

ທ່ານ ສິນທະວົງ ແລະ ທ່ານ ກອງແພງ ບົວຄຳ
ວົງສາ ພະນັກງານອີກຄົນນຶ່ງໃນສູນຄົ້ນຄວ້າການ
ປະມົງ (LARRc) ໄດ້ເລົ່າຄືນກຸ່ງວັກບປາບິກ

ຂອງເຈົ້າມະຫາຊີວິດສຸລິຍະວົງສາ ແຫ່ງຫລວງ
ພະບາງ ເລື່ອງການຂໍອະນຸຍາດຈັບປາບິກແຕ່ລະ
ປີ ແມ່ນໄດ້ທຳການບູຊາດ້ວຍຍິງຊາຍນຶ່ງຄູ່ໃຫ້
ດວງວິນຍານທີ່ສັກສິດຂອງຖ້ຳ ທີ່ເອີ້ນວ່າ
“ເຈົ້າຜາລຽບ”, ດວງວິນຍານທີ່ອາໄສຢູ່ໃນຖ້ຳ
ທີ່ຕິດຕໍ່ໃສ່ກັບ ວັງນ້ຳເລີກໃນລຳນ້ຳຂອງ ໃນເຂດ
ແຂວງໄຊຍະບູລີ. ພິທີບູຊາດັ່ງກ່າວຕ້ອງໃຊ້ຄົນ
ຈຳນວນ 100 ຄົນ ດ້ວຍການສະມັກໃຈ ຊຶ່ງ
ເປັນຊາຍ 50 ແລະ ຍິງ 50, ຜູ້ຊາຍຈະ
ເຂົ້າໄປໃນຖ້ຳນຶ່ງ ແລະຜູ້ຍິງຈະເຂົ້າໄປຍັງອີກ
ຖ້ຳນຶ່ງ, ຈາກນັ້ນ ຈະໃຫ້ສັນຍານດ້ວຍການຕີ

ກອງ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມອອກມາຈາກຖ້ຳ. ແລ້ວ
ຈະມີຜູ້ຊາຍນຶ່ງຄົນ ແລະ ຜູ້ຍິງນຶ່ງສູນຫາຍໄປ.
ເມື່ອພິທີການບູຊາສຳເຫລັດ ເຈົ້າມະຫາຊີວິດຈະ
ເລີ່ມລົງຫາປາໃນວັງນ້ຳ, ຖ້າຫາກຈັບໄດ້ປາບິກ
ນຶ່ງ ຫລື ສອງຕົວໃນປີນັ້ນ ແມ່ນເປັນສັນຍານ
ບອກວ່າ ໂຊກຈະດີ ແລະ ອາຍຸຍືນຍາວ, ແຕ່
ຫາກປີໃດຈັບປາບິກບໍ່ໄດ້ເລີຍ ແມ່ນເປັນສັນຍານ
ວ່າຈະມີເຄາະຮ້າຍ.

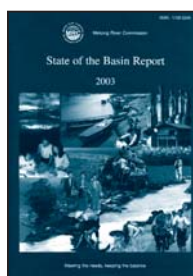

New information products

State of the Basin Report 2003

This valuable reference document is the first report in six years to review all the main water-related sectors of fisheries, agriculture, forestry, hydropower, trade and transport, domestic water, sanitation and flooding in the Mekong river basin area of Cambodia, Lao PDR, Thailand and Viet Nam.

August 2003. 300 pages.

Main report comes with separate Executive Summary and CD-ROM. US\$30.

Summary report only, US\$5. CD-ROM only, US\$15.

New approaches for the improvement of inland capture fishery statistics in the Mekong Basin

Official national estimates of fisheries yield and consumption have consistently been lower than estimates derived from more focused local surveys. This collection of papers from an expert consultation meeting in Udon Thani, Thailand, from 2-5 September 2002, provides an in-depth discussion of how to improve inland capture fishery statistics in the Mekong Basin.

Published jointly by the UN Food and Agriculture Organisation and the Mekong River Commission, 2003. 148 pages. US\$5.

People and the Environment Atlas of the Lower Mekong Basin

This atlas, published on CD-ROM, presents interactive data on the environment and socio-economic conditions in the four Lower Basin countries of Cambodia, Lao PDR, Thailand and Viet Nam. The maps are

suitable for use at regional scales of 1:250,000 to 1:1 million. Easy-to-use map viewing software is provided, as well as the full datasets for users with access to GIS software.

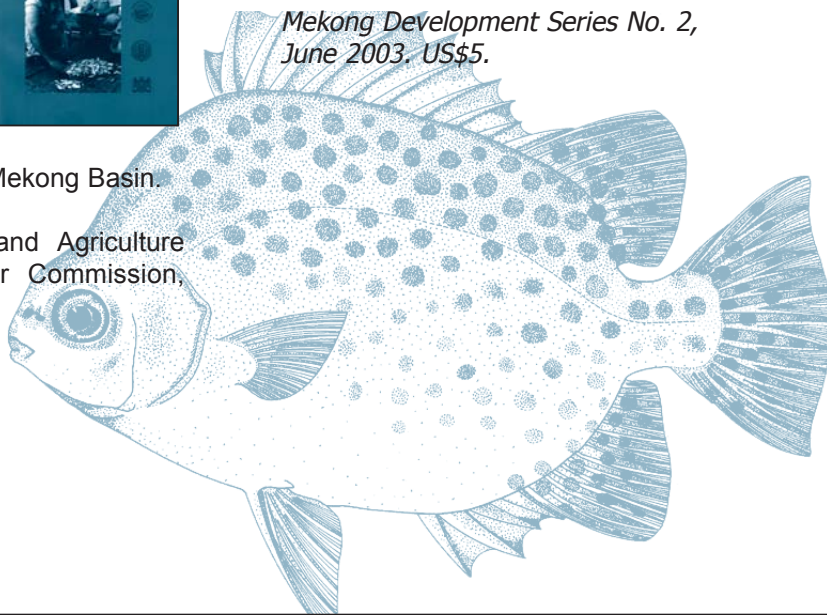
August 2003. CD-ROM. US\$5.

Biodiversity and Fisheries in the Mekong River Basin

This new publication in MRC's Mekong Development Series argues persuasively for the elimination of boundaries between fisheries management and biodiversity conservation, showing that when biodiversity is well managed, fisheries production goes up.

Mekong Development Series No. 2, June 2003. US\$5.

Social Atlas of the Lower Mekong Basin

The 51 maps in this atlas provide rare insights into social issues at province level within the Lower Mekong Basin countries of Cambodia, Lao PDR, Thailand and Viet Nam. The maps show indicators for population, labour force, living standards, health and education across the river basin, enabling useful comparisons to be made.

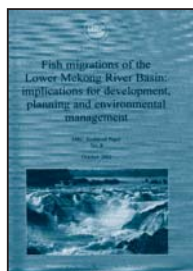
March 2003. 154 pages. US\$25.

CD-ROM version with datasets and interactive map viewer, US\$10.

More reports

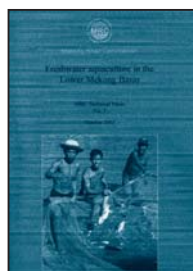
Fish migrations of the Lower Mekong Basin: Implications for development, planning and environmental management

MRC Technical Paper No.8
October 2002. 62 pages. US\$5.

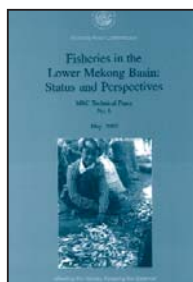
Freshwater aquaculture in the Lower Mekong Basin

MRC Technical Paper No. 7
October 2002. 62 pages. US\$5.

Fisheries in the Lower Mekong Basin: Status and perspectives

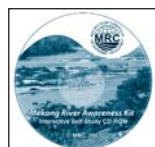
MRC Technical Paper No. 6
May 2002. 95 pages. US\$5.

More CD products

Where there is water, there is fish
2002. VCD. US\$5.

River Awareness Kit
2003. CD-ROM. US\$10.

Maps and data products

Maps showing sub-catchments, watershed classification, river networks and the flood depth, duration and extent in the Lower Mekong Basin are available at scales of 1:800,000 to 1:2,000,000. For details, check the Mekong River Commission website at www.mrcmekong.org

How to buy products

Items may be ordered by email and paid for by telegraphic transfer. For such transactions, normal bank charges and postage costs apply. You can also use a credit card to purchase information products on-line. If you are in Cambodia, you can purchase items directly from the Documentation Centre at the MRC Secretariat building, 364 Monivong Boulevard, Phnom Penh during morning business hours.

Government agencies in MRC's four member countries wishing to receive reference copies of any items should address requests to the Secretariat through:

Documentation Centre, MRC Secretariat
P.O. Box 1112, Phnom Penh, CAMBODIA
Phone: (855-23)720-979 / Fax: (855-23)720-972
Email: doc.centre@mrcmekong.org

Mekong Fisheries Index

Swimming upstream: The case of the Vietnamese catfish. Global Economic Prospects 2004, published by the World Bank.

Reprint of New York Times editorial illustrating the vicissitudes of exporters in anti-dumping waters.

For lake's ecology, a murky future. International Herald Tribune, April 29, 2003.

The rise and fall of Cambodia's Great Lake sustains a delicate ecology of fish migration, bird life and human livelihoods. They are threatened by upstream developments on the Mekong.

Big trouble for Asia's giant catfish. National Geographic News, May 15, 2003.

No giant catfish have been captured in Thailand since 2001. The Mekong Fish Conservation Project is raising awareness that it is in danger of disappearing completely.

Four way stretch. New Civil Engineer, June 5, 2003.

Officials planning the future of the Mekong basin will have comprehensive information to support their decisions when a new computer simulation package, the Mekong River Commission's Decision Support Framework, is completed.

Mekong River plans set to take off. Straits Times, June 14, 2003.

With peace in Cambodia and Laos, opportunities for improving the lives of people near the Mekong River look possible, but checks and balances are needed to prevent the Mekong from being destroyed. These were discussed at a business conference in Bangkok, "The Mekong region comes of age".

NGO sponsors trip to expand fish exports. Cambodia Daily, July 23, 2003.

The organisation Small and Medium Enterprise Cambodia is sponsoring 10 Cambodia fish traders to visit the Thai Frozen Food Association in Bangkok, so that they can understand the quality and packaging standards required to compete internationally.

Blue Revolution - the Promise of Fish Farming.

The Economist, August 9 to 15, 2003.

It is controversial, especially for environmental reasons. Yet fish farming is a young industry and has huge potential to help feed the world as well as preserving wild fish stocks. Leader and three-page cover story.

US shrimp dumping suit looms large for local farmers. Vietnam Investment Review, August 25-3,

2003. Shrimp importers from 15 countries may be sued by US shrimp producers. Among those in danger of being sued are Brazil, China, Ecuador, Indonesia, India and Thailand.

'Pristine' Mekong sets no alarm bells ringing.

Phnom Penh Post, August 29 - September 11.

The Mekong River shows surprising signs of health but a lack of available data means trouble could be lurking below the surface.

Changing water flows in Mekong River Basin.

Vientiane Times, September 12-15, 2003.

Water flows in the Mekong River Basin have changed significantly, but the impacts are different from those earlier predicted, according to the Mekong River Commission's State of the Basin Report 2003.

New Chiang Saen port opens for trial run. Bangkok Post, September 18

The newly-built Chiang Saen port by the Mekong River in Chiang Rai, Thailand, has opened for a trial run and is expected to facilitate trade.

La baisse de ressources halieutiques inquiete les professionnels, Cambodge Soir, September 23, 2003.

Holders of large fishing concessions on the Tonle Sap are concerned about a sharp decline in fisheries resources including highly-prized fish species which have almost completely disappeared.

Published by the Mekong River Commission Secretariat

364 Monivong Boulevard, P.O. Box 1112
Phnom Penh, Cambodia

Phone: 855-23-720 979 **Fax:** 855-23-720 972

Website: www.mrcmekong.org